

Πτωχευτικό δίκαιο: «δεύτερη ευκαιρία» ή αργός θάνατος για τις επιχειρήσεις και την οικονομία;

Σήμερα τα «κόκκινα δάνεια» αγγίζουν τα €100 δισ. και τα μεγάλα και μικρά λουκέτα συνεχίζουν να απειλούν την αγορά. Σύμφωνα με έρευνα του ΣΕΒ τα 2/3 των επιχειρήσεων της χώρας βρίσκονται σε ζώνη οριακής επιβίωσης και το 1/4 των επιχειρήσεων σε σοβαρό κίνδυνο. Την ίδια ώρα οι Έλληνες φοβούνται την επιχειρηματική αποτυχία περισσότερο από κάθε άλλον λαό στην Ευρώπη καθώς το στίγμα της συνοδεύει τον επιχειρηματία μετά από μια χρεοκοπία. Το κουβάρι των αστικών και ποινικών ευθυνών που συνδέονται ακόμη και με την άδολη πτώχευση, συμβάλλει καθοριστικά ώστε ελάχιστοι στη χώρα μας να τολμούν να εμπλακούν στην αναδιάρθρωση επιχειρήσεων, ακόμα και όταν υπάρχει η προοπτική διάσωσης μεγάλης αξίας και πολλών θέσεων εργασίας. Άλλωστε, κατά την Παγκόσμια Τράπεζα, η Ελλάδα έχει από τις πλέον πολύπλοκες και αργές πτωχευτικές διαδικασίες που συμβάλλουν καθοριστικά στην καταστροφή επιχειρηματικής αξίας. Σε αυτό το περιβάλλον, οι πτωχεύσεις το 2015 άγγιξαν μετά βίας τις 200.

Έτσι, η χώρα ενώ αγωνίζεται να βγει από την πολυετή ύφεση δε διαθέτει σήμερα κάτι που χρειάζεται επείγοντος: Ένα πλαίσιο που να προσφέρει γρήγορες και αποτελεσματικές διαδικασίες εξυγίανσης που να διασώζουν επιχειρηματική αξία και θέσεις εργασίας. Ένα πλαίσιο που να επιτρέπει στην περίπτωση έντιμης επιχειρηματικής αποτυχίας μια γρήγορη επανένταξη στην παραγωγική οικονομία περιουσιακών στοιχείων και φυσικών προσώπων. Έτσι, η κληρονομιά που αφήνει πίσω της η κρίση παραμένει ως εμπόδιο και η οικονομία στερείται του δυναμισμού που χρειάζεται για να υπάρξει μια ισχυρή ανάκαμψη. Επιπλέον, γνωρίζοντας αυτές τις δυσλειτουργίες, λίγοι τολμούν την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, ειδικά όταν αυτές είναι καινοτόμες και συνεπώς έχουν σημαντικά αυξημένο ρίσκο αποτυχίας.

Η αναντιστοιχία αυτή παραμένει παρόλο που τα τελευταία 12 χρόνια έχουν γίνει πάνω από 40 σχετικές νομοθετικές παρεμβάσεις και παρόλο που κάποιες από αυτές έχουν πράγματι συμβάλει στη βελτίωση του σχετικού πλαισίου. Στις θετικές παρεμβάσεις συμπεριλαμβάνονται η εκλογίκευση των νομικών κινδύνων που αντιμετωπίζουν στελέχη τραπεζών που διαγράφουν οφειλές, η δυνατότητα υποβολής σε δικαστήριο συναινετικής συμφωνίας εξυγίανσης καθώς και το πλαίσιο ειδικής διαχείρισης.

Εξακολουθούν όμως να υπάρχουν αδυναμίες, η απομάκρυνση των οποίων μπορεί να γίνει με προσεκτικά ζυγισμένες παρεμβάσεις όπως:

- Απομάκρυνση σημαντικών φορολογικών εμποδίων. Θα πρέπει όταν διαγράφεται μια απαίτηση από προμηθευτή, να του επιστρέφεται ο ΦΠΑ και ο φόρος εισοδήματος που αναλογεί, οι ζημιές από τις διαγραφές να συμψηφίζονται με μελλοντικά κέρδη για τουλάχιστον 10 χρόνια και ο οφειλέτης να μη φορολογείται για το διαγραφόμενο ποσό.
- Συμμετοχή του κράτους με διαγραφές κεφαλαίου σε όλες τις διαδικασίες πτώχευσης. Το κράτος έχει υποσχεθεί να συμμετέχει με διαγραφές κεφαλαίου σε μια μόνο διαδικασία, του λεγόμενου «εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων». Θα έπρεπε να έχει την ίδια στάση και σε όλες τις συμφωνίες εξυγίανσης.
- Εξορθολογισμός της αλληλέγγυας ευθύνης. Το κράτος θα πρέπει να θεωρεί διοικητές επιχειρήσεων αλληλέγγυα υπόχρεους μόνο όταν αποδεικνύεται δόλος και να μην αναζητά αδιάκριτα ποινικές ευθύνες.
- Κατοχύρωση πραγματικής «δεύτερης ευκαιρίας» στην άδολη πτώχευση. Θα πρέπει στη χώρα μας να θεσπιστεί μια αυτόματη και πραγματική δεύτερη ευκαιρία όσο δεν υπάρχει αποδεδειγμένος δόλος. Για να γίνει αυτό θα πρέπει η απαλλαγή από χρέη να είναι πράγματι αυτόματη, να αφορά και χρέη προς το δημόσιο καθώς και διοικητές επιχειρήσεων και να μην θέτει σοβαρούς περιορισμούς άσκησης οικονομικής δραστηριότητας στο μέλλον.

Την ίδια ώρα, όταν παρόλα αυτά μια επιχείρηση καταλήγει στην πτώχευση, ο σύνδικος πτώχευσης θα πρέπει να αποκτήσει ταυτόχρονα την εμπιστοσύνη των πιστωτών και την ελευθερία να σώσει γρήγορα αξία και θέσεις εργασίας ακολουθώντας το πρότυπο του ειδικού διαχειριστή.

Ο κρατικός προϋπολογισμός θα είναι διπλά κερδισμένος από μια τέτοια προσέγγιση. Πρώτον, διότι θα μπορέσει να εισπράξει ποσά από επιχειρήσεις που διαφορετικά δεν θα έχουν μέλλον, και συνεπώς δεν θα έχουν φορολογητέα εισοδήματα, ούτε οι ίδιες ούτε οι εργαζόμενοι και προμηθευτές τους. Και δεύτερον, διότι θα υποβοηθηθεί η ανάκαμψη, η επιστροφή σε γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης και κατά προέκταση η αύξηση της φορολογητέας ύλης.

Η έκθεση συντάχθηκε με τη συνεργασία της εταιρίας POTAMITISVEKRIS, της εταιρίας Zeros & Yannopoulos και της Αθηνάς Βουνάτσου, Associate Advisor του Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών του ΣΕΒ. Το παρόν συνοδεύει τη μελέτη του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ, όπως οριστικοποιήθηκε μετά το [ειδικό εργαστήριο διαβούλευσης](#) «Ένα λειτουργικό πλαίσιο εξυγίανσης και πτώχευσης επιχειρήσεων ως προϋπόθεση ανάκαμψης της οικονομίας» που πραγματοποιήθηκε από τον Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

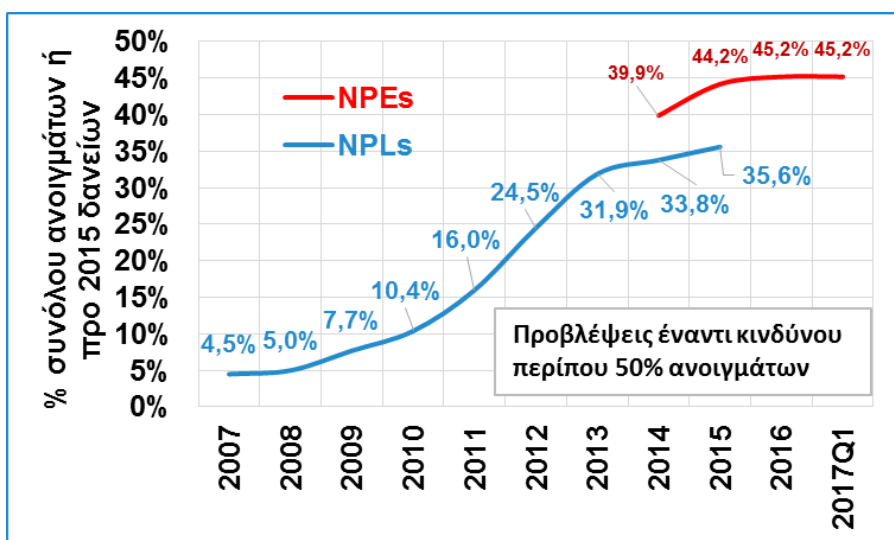
E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

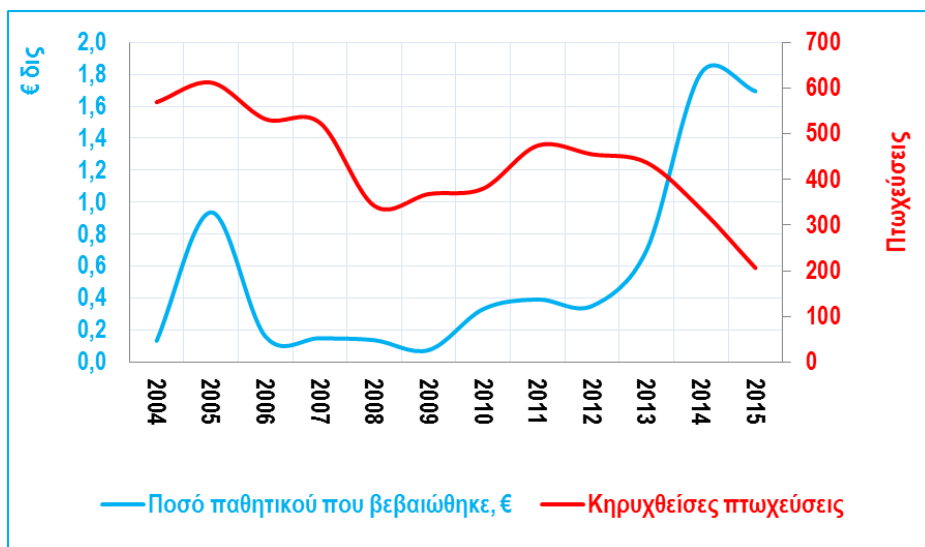
Το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων και ο ρόλος του Πτωχευτικού Κώδικα

Στα χρόνια της κρίσης στη χώρα μας τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα των τραπεζών, ως ποσοστό των χορηγήσεων αλλά και του ΑΕΠ, έχουν ανέλθει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, με τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα σε επιχειρήσεις, από πολύ μικρές έως μεγάλες, να ανέρχονται κατά την ΤΤΕ και στο τέλος του 2016 σε €65 δισ.. Μια αντίστοιχη πορεία έχουν σημειώσει οι προβλέψεις στις οποίες προβαίνουν τα τραπεζικά ιδρύματα έναντι των επισφαλών δανείων (**Δ1**), υποδηλώνοντας μια συστηματική αναντιστοιχία ανάμεσα στις οφειλές που υπάρχουν εγγεγραμμένες στα βιβλία των τραπεζών και την ικανότητα εξυπηρέτησης αυτών. Την ίδια ώρα, όμως, ο αριθμός των πτωχεύσεων που διεκπεραιώνονται υποχωρεί, παρόλο που το ύψος των οφειλών που αντιστοιχεί στις υποθέσεις αυτές έχει αρχίσει να αυξάνει σταδιακά (**Δ2**).

Δ1. Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα* και προβλέψεις συστημικών τραπεζών έναντι επισφαλειών. (ΤΤΕ 2017)

Δ2. Πτωχεύσεις και παθητικό αυτών. (ΕΛΣΤΑΤ 2016)

Καταγράφεται έτσι το παράδοξο από τη μία η αγορά συνολικά να δίνει μια εικόνα ότι υπάρχει ένα σοβαρό πρόβλημα το οποίο σωρεύεται και δεν εκκαθαρίζεται, όπως δείχνει η ταυτόχρονη αύξηση επισφαλειών και προβλέψεων από τις τράπεζες, και από την άλλη να φαίνεται ότι μειώνεται (!) ο αριθμός των πτωχεύσεων. Μάλιστα, σήμερα όπου όλο και περισσότερες επιχειρήσεις που φτάνουν στο σημείο της υποβολής πτώχευσης έχουν μηδενικά περιουσιακά στοιχεία και η απόρριψη αυτών των αιτήσεων πτώχευσης σύμφωνα με όσα προβλέπει το Άρ. 7 Ν 3588/2007 παράγει συστηματικά επιχειρήσεις που στερούνται περιουσίας, και ως εκ τούτου δεν μπορούν να πτωχεύσουν και δεν έχουν τη δυνατότητα να λυθούν.

Επιπλέον, η χρήση των προ-πτωχευτικών εργαλείων, όπως η ειδική διαχείριση (Ν4307/2014), η συναινετική συμφωνία εξυγίανσης (Ν3588/07) και η μονομερής πρόταση αναδιάρθρωσης (Ν3588/07) έχουν χρησιμοποιηθεί ελάχιστα τα τελευταία χρόνια, ειδικά αν λάβει κανείς υπόψη το μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης ή και έχουν ήδη παύσει στην πράξη τη λειτουργία τους. Το γεγονός αυτό εύλογα δημιουργεί απορίες και αφήνει την υπόνοια ότι θεσμικά και άλλα εμπόδια αποτρέπουν την αγορά από το να εμπιστευτεί και να χρησιμοποιήσει τις διαθέσιμες προ-πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδικασίες παρά την πίεση που δημιουργεί η κληρονομιά της κρίσης.

Αυτό έχει μεγάλη σημασία στο βαθμό που φαίνεται να μην εξασφαλίζεται η γρήγορη επαναενεργοποίηση ή μεταβίβαση σε νέους ιδιοκτήτες των στοιχείων ενεργητικού που μπορούν να αξιοποιηθούν παραγωγικά. Επιπλέον, το ίδιο ισχύει για τη δυνατότητα των εμπλεκόμενων φυσικών προσώπων, ειδικά όταν υπάρχουν χρέη προς το δημόσιο του νομικού προσώπου το οποίο διοίκησαν ή στα οποία ήταν απλά στελέχη, καθώς αυτά εμποδίζονται από την οικονομική επαναδραστηριοποίηση μέσω της μη απαλλαγής από τα χρέη προς το δημόσιο που τους βαραίνουν «αλληλέγγυα».

Ιστορικό πρόσφατων αλλαγών στο προ-πτωχευτικό και το πτωχευτικό δίκαιο, αλλά και στη δικαιοσύνη γενικότερα

Εδώ και χρόνια έχει αναγνωριστεί ότι η αργή λειτουργία της δικαιοσύνης, όπως αυτή εκφράζεται από τη σωρευση εκκρεμών υποθέσεων και τη συνεχή παράταση των αναμενόμενων χρόνων εκδίκασης ([Special Report Ελληνική Δικαιοσύνη 2017](#)), αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για την οικονομία και, κατά προέκταση και την κοινωνία. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές οι καθυστερήσεις αποτελούν πρόβλημα για τις πτωχευτικές και προ-πτωχευτικές διαδικασίες στο βαθμό που επηρεάζονται από τις γενικές καθυστερήσεις στην απόδοση δικαιοσύνης, και δεν υπάρχουν ειδικά τμήματα δικαστηρίων με καλύτερη αντιστοιχία υποδομών / εκκρεμών υποθέσεων ή δεν ανατίθενται οι σχετικές υποθέσεις σε χωριστούς δικαστές με αυξημένη ειδίκευση στο πτωχευτικό δίκαιο, πέραν της άτυπης πρακτικής να ασχολούνται συγκεκριμένοι δικαστές για μεγάλα χρονικά διαστήματα με ορισμένα αντικείμενα.

Αλλά και πέρα από αυτές, η διεκπεραίωση των προ-πτωχευτικών και πτωχευτικών διαδικασιών επιβραδύνεται και για ειδικούς λόγους που αφορούν το πλαίσιο των ίδιων αυτών των διαδικασιών, κάτι που έχει αναγνωριστεί τα τελευταία χρόνια. Για να διορθωθούν τα ανωτέρω προβλήματα έχουν αναληφθεί πολλές νομοθετικές αλλά και οργανωτικές πρωτοβουλίες που αποσκοπούσαν στη βελτίωση της κατάστασης ([Δ3](#)).

Αξίζει να προστεθεί στο σημείο αυτό ότι το «Τεχνικό Μνημόνιο» του Ιουλίου 2017 αναφέρει ως προαπαιτούμενα (Prior Actions):

- Δράσεις για τη στελέχωση που θα οδηγήσουν σε επιτάχυνση την επεξεργασία των σωρευμένων αιτήσεων του Ν3869/10.
- Δράσεις για την αξιολόγηση και πλήρη ενεργοποίηση των διαχειριστών αφερεγγυότητας.
- Μέτρα -αναφέρονται έτσι, αόριστα- για την απλοποίηση και επιτάχυνση της πτωχευτικής διαδικασίας για εταιρείες, την αντιμετώπιση των μη συνεργάσιμων οφειλετών, τον ορισμό των αρμοδιοτήτων του διαχειριστή αφερεγγυότητας και τη μείωση της περιόδου απαλλαγής του έντιμου πτωχού σε 3 χρόνια.
- Ειδικά απλοποίηση και επιτάχυνση της πτωχευτικής διαδικασίες για ΜΜΕ (ή ΜμΕ).

Επιπλέον, ως βασικό προαπαιτούμενο για το τέλος Σεπτεμβρίου 2017 ορίζει:

- «Τροποποίηση Κωδ.Πολ.Δικ., Πτωχευτικού Κώδικα και κάθε άλλου σχετικού Νόμου για την ενίσχυση της θέσης πιστωτών με εξασφάλιση της εξίσωσης μεταχείρισής τους με τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ, θέτοντας τους σε θέση προτεραιότητας, κάτι που θα τους επιτρέψει να δίνουν πίστωση με βάση την αγοραία αξία του ενεχύρου. Αυτό θα εφαρμόζεται μόνο σε νέες πιστώσεις μετά τις νομοθετικές αλλαγές».

	N3346	N3659	N3898	N3900	N3904	N3910	N3994	N4013	N4055	N4072	N4139	N4198	N4336	N4446	ΠΔ133	N4469	N4472
	2005	2008	2010	2010	2010	2011	2011	2011	2012	2012	2013	2013	2015	2016	2016	2017	2017
Θέματα διοικητικής δικαιοσύνης		√		√					√								
Οργανισμός δικαστηρίων	√			√	√												
Κώδικας / κατάσταση δικαστικών υπαλλήλων	√				√		√		√								
Ποινικός Κώδικας	√				√				√		√	√		√			
Αστικός Κώδικας									√		√						
Κώδικας Ποινικής Δικονομίας									√								
Πτωχευτικός κώδικας								√	√	√			√	√			
Προπτωχευτική εξυγίανση													√				
Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας	√			√	√		√		√			√					
Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας		√							√		√						
Ελεγκτικό Δυνέδριο		√							√								
Διαμεσολάβηση αστικών και εμπορικών υποθέσεων			√														
ΣΤΕ				√													
Μεταφορές αρμοδιοτήτων				√													
Εθνική σχολή δικαστικών λειτουργών						√											
Διαρκής εκπαίδευση δικαστικών λειτουργών						√											
Ρύθμιση διαχειριστή αφερεγγυότητας															√		
Εξωδικαστική ρύθμιση επιχειρηματικών οφειλών																√	
Ευθύνη στελεχών δημοσίου και τραπεζών σε διαγραφές																	√

Δ3. Ενδεικτικές παρεμβάσεις στην Ελληνική δικαιοσύνη και το πτωχευτικό δίκαιο τα τελευταία χρόνια. (ΦΕΚ των αντίστοιχων νόμων, Εθνικό Τυπογραφείο)

Η αποτελεσματικότητα, ως σύνολο, των προσπαθειών αυτών δεν έχει επιβεβαιωθεί, με την αγορά να καταφεύγει για την ώρα κυρίως στις ρυθμίσεις που προσφέρουν οι τράπεζες εντός των ορίων που επιτρέπουν η νομοθεσία και οι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, από τη μία, και, από την άλλη, στο σύστημα των «δόσεων» που χρησιμοποιεί ευρέως το Δημόσιο για το χειρισμό των ληξιπρόθεσμων προς αυτό οφειλών. Αυτό όμως μπορεί να οφείλεται, σε κάποιο βαθμό έστω και μέχρι τώρα, και στο γεγονός ότι για μεγάλο διάστημα εξελίξεις όπως οι συνεχείς απεργίες και αποχές δικηγόρων και δικαστικών λειτουργιών δεν επέτρεψαν σε πολλές παρεμβάσεις να αναδείξουν την αποτελεσματικότητά τους. Επιπλέον, είναι βέβαιο ότι η κατά καιρούς καλλιέργεια προσδοκιών για «σεισάχθεια», παρά τη συστηματική εκ των υστέρων διάψευση αυτών των προσδοκιών, ενθάρρυνε, ξανά και ξανά, τον πολλαπλασιασμό των «συστημικών κακοπληρωτών» που δεν δείχνουν συνέπεια στην πληρωμή των οφειλών τους, ενώ έχουν τη σχετική δυνατότητα. Όμως, την ίδια ώρα το γεγονός ότι μεγάλες και εμβληματικές περιπτώσεις έχουν αξιοποιήσει το τελευταίο διάστημα το πλαίσιο, όπως σταδιακά διαμορφώνεται, αποτελεί μια σοβαρή ένδειξη ότι οι παρεμβάσεις που έχουν γίνει έως τώρα έχουν δημιουργήσει ένα εν δυνάμει λειτουργικό σύνολο το οποίο μπορεί να δώσει λύσεις.

Συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά την πτωχευτική και προ-πρωχευτική διαδικασία, τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει μια σειρά επεμβάσεων που ενδέχεται να αναδειχθούν σε χρήσιμα εργαλεία σε μια επερχόμενη ομαλοποίηση, τουλάχιστον, των προσδοκιών ως προς τις προοπτικές και επιλογές όσων επιχειρήσεων αντιμετώπιζουν σημαντικό πρόβλημα εξυπηρέτησης και αποπληρωμής των οφειλών τους.

Ενδεικτικά, τέτοιες βελτιώσεις αποτελούν:

- Η θέσπιση της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.
- Η πιστοποίηση των απαραίτητων διαμεσολαβητών.
- Η δημιουργία του πλαισίου επαγγελματικής δραστηριοποίησης των διαχειριστών αφερεγγυότητας και η προοπτική ενεργοποίησής τους σύντομα και με ένα ελαφρά βελτιωμένο, ως προς το σύνδικο, πλαίσιο κινήτρων σε ό,τι αφορά την αμοιβή.
- Η θέσπιση της διαδικασίας ειδικής διαχείρισης, η οποία προσφέρει στον ειδικό διαχειριστή αυξημένη ευελιξία ως προς τη διαδικασία διάθεσης της πτωχευτικής περιουσίας. Επιπλέον είναι σημαντικό ότι αυτός επιλέγεται βάσει προσόντων και ότι μπορεί να αντικατασταθεί για σοβαρό λόγο και κατόπιν αίτησης όποιου έχει έννομο συμφέρον.
- Η αντικατάσταση της προ-πρωχευτικής «συνδιαλλαγής» με τη διαδικασία εξυγίανσης, στην οποία ο οφειλέτης και μια πλειοψηφία πιστωτών συμφωνούν εξ αρχής σε ένα σχέδιο το οποίο κατατίθεται στο δικαστήριο. Η διαδικασία αυτή τοποθετείται χρονικά πριν την στάση πληρωμών.
- Η δυνατότητα πιστωτών, έστω και κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης πτώχευσης, και εφόσον υπάρχει πλειοψηφική στήριξη, να υποβάλλουν χωρίς την καταρχήν συναίνεση του οφειλέτη, ένα σχέδιο αναδιοργάνωσης.
- Η νομοθέτηση ενός μηχανισμού «εξωδικαστικής» ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων, ο οποίος προβλέπει τη διαγραφή οφειλών χωρίς να υπάρχει καταρχήν καμία αλλαγή στην ιδιοκτησία ή διοίκηση της επιχείρησης – κάτι που αφορά και την κρίσιμη διαφορά με τα σχέδια αναδιάρθρωσης

και εξυγίανσης στα οποία τέτοιες αλλαγές συνήθως αποτελούν κανόνα, έστω και σε μερικό βαθμό. Σημειώνεται ότι στην ειδική διαχείριση και την πτωχευτική εκκαθάριση εν λειτουργία υπάρχει πλήρης πτωχευτική απαλλοτρίωση.

Πρέπει να σημειωθεί πάντως ότι συνεχίζουν να υπάρχουν ενδείξεις ότι η οργάνωση και υποδομή των δικαστηρίων θα μπορούσε να ενισχυθεί σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του όγκου των εισερχομένων υποθέσεων και ότι παράλληλα πρέπει να υπάρξει καλύτερη διαχείριση και τυποποίηση ειδικά όσο υπάρχουν θεσμικές προβλέψεις που επιβαρύνουν αναίτια τα δικαστήρια με όγκο εργασιών που θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν ή να τα διαχειρίζεται το θεσμικό πλαίσιο εκτός δικαστηρίων. Αυτό σχετίζεται ειδικά, σε ό,τι αφορά το παρόν, με τις περιπτώσεις που τα δικαστήρια αναγκάζονται να ρυθμίσουν οικονομικές σχέσεις και όχι αναγκαστικά να λύνουν διαφορές και στο βαθμό στον οποίο τα δικαστήρια λειτουργούν κατασταλτικά καθώς η νομοθεσία μας δεν προβλέπει αυτόματες διαδικασίες σε πολλές περιπτώσεις στις οποίες άλλες έννομες τάξεις δεν εμπλέκουν τα δικαστήρια.

Οριζόντια εμπόδια στη διαγραφή οφειλών

Παρά τις βελτιώσεις αυτές, συνεχίζουν να υπάρχουν ακόμα σημαντικά οριζόντια αντικίνητρα που αποτρέπουν τη χρήση, ή έστω την ταχύτερη και ευρύτερη διάδοση της χρήσης, του πλαισίου που έχει πλέον διαμορφωθεί. Επιπλέον, για ορισμένα σημαντικά αντικίνητρα έχουν νομοθετηθεί πρόσφατα βελτιωτικές παρεμβάσεις οι οποίες πρέπει να λειτουργήσουν τώρα στην πράξη και να αξιολογηθεί αν θα χρειαστούν παραπέρα στοχευμένες βελτιώσεις. Συγκεκριμένα τα αντικίνητρα αυτά είναι:

- **Η ποινική και αστική ευθύνη των στελεχών τραπεζών που διαγράφουν χρέη.** Το πρόβλημα αυτό, που δυνητικά θα εξέθετε πλήθος στελεχών που απλά διεκπεραιώνουν τη διαδικασία, σε σημαντικό προσωπικό ποινικό και αστικό κίνδυνο, **έχει ρυθμιστεί καταρχήν με το Άρθρο 65 του Ν4472/2017.** Παρόλο που είναι νωρίς για να αξιολογηθεί η επίπτωση του άρθρου αυτού, και παρόλο που εκφράζονται και ορισμένες επιφυλάξεις από στελέχη της αγοράς ως προς την επάρκεια της διατύπωσης του συγκεκριμένου άρθρου, φαίνεται πως καταρχήν απομακρύνει ένα μεγάλο εμπόδιο στην προσπάθεια εκκαθάρισης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων των τραπεζών.
- **Η συμμετοχή του δημοσίου στις διαγραφές οφειλών.** Μέχρι τώρα, ο Ν4307/2014 αλλά και η εφαρμογή στην πράξη μέσω σχετικών εγκυκλίων του Άρθρου 102, 106γ και 109 Ν3588/2007, που ρυθμίζει τα ζητήματα συμμετοχής του δημοσίου στις διαδικασίες εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης, και που ορίζει ότι αυτό συμμετέχει «ως πιστωτής», οδηγεί στην απροθυμία των φορολογικών αρχών και των φορέων κοινωνικής ασφάλισης να συμμετέχουν στη διαγραφή οφειλών πέραν της ρύθμισης των οφειλών για πολλαπλές δόσεις και υπό προϋποθέσεις της διαγραφής προσαυξήσεων. Η στάση αυτή του δημοσίου στην πράξη μετακυλύει δυσανάλογα μεγάλη υποχρέωση μείωσης οφειλών στους ιδιώτες πιστωτές, εφόσον το ζητούμενο είναι η συνολική διαμόρφωση των οφειλών σε επίπεδα που να επιτρέπουν τη βιώσιμη λειτουργία της επιχείρησης. Μάλιστα, αυτό δεν ισχύει μόνο για την περίπτωση των πιστωτών χωρίς εξασφάλιση, που έχουν απέναντι τους την υπερπροτεραιότητα του δημοσίου κατά το άρθρο 975 Κωδ.Πολ.Δικ., αλλά και τους ιδιώτες ενέγγυους πιστωτές. **Σήμερα, το πρόβλημα αυτό έχει αντιμετωπιστεί μερικά μόνο**

με τις προβλέψεις του Ν4469/2017, που προβλέπει ισότιμη συμμετοχή του δημοσίου στα πλαίσια της «εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων». Παραμένει όμως το γεγονός ότι χωρίς μια σαφή εγκύκλιο δεν θα υπάρχει κινητοποίηση των στελεχών του δημοσίου και ότι στο βαθμό που πλέον το δημόσιο συμμετέχει πλήρως στις διαγραφές του κεφαλαίου οφειλών στα πλαίσια του Ν4469/2017 και όχι των διαγραφών που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο των Ν4307/2014 και Ν3588/2007 δημιουργείται ένα ισχυρό κίνητρο για ρυθμιστικό arbitrage, γεγονός ακατανόητο που πρέπει να επιλυθεί μέσω της υιοθέτησης ενιαίας στάσης και στις άλλες προ-πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδρομές. Επίσης πρέπει να τονιστεί ότι το Άρθρο 65 του Ν4472/2017 προστατεύει τα στελέχη του δημοσίου που θα διαγράψουν οφειλές, αλλά εξ αρχής δεν είναι προφανές ότι αυτή η προστασία επεκτείνεται στα στελέχη που θα εισηγούνται τη διαγραφή ή θα εκδίδουν τις σχετικές εγκυκλίους. Και στην περίπτωση αυτή απαιτείται συνεπώς να αξιολογηθεί στην πράξη η πρόσφατη νομοθεσία, ειδικά σε συνδυασμό με τη νέα διάταξη για τις ευθύνες των στελεχών που διαγράφουν οφειλές βάσει διαδικασιών (το λεγόμενο «ακαταδίωκτο» στελεχών δημοσίου και τραπεζών) αλλά και τη σαφήνεια της δυνητικής επέκτασης αυτής της στάσης του δημοσίου στα σχέδια εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης. Η επίλυση αυτών των ασαφειών έχει μεγάλη σημασία να λάβει χώρα στα πλαίσια της εκπλήρωσης της μνημονιακής υποχρέωσης για εξάλειψη των υπερ-προτεραιοτήτων που παραμένουν.

Μη επιστροφή φόρου εισοδήματος που έχει καταβληθεί ήδη και αφορά το ποσό του ανεξόφλητου τιμολογίου που διαγράφεται
Μη επιστροφή ΦΠΑ που έχει καταβληθεί ήδη και αφορά το ποσό του ανεξόφλητου τιμολογίου που διαγράφεται
Φορολόγηση ως εισόδημα του οφειλέτη για το ύψος των οφειλών εκτός τραπεζικού δανεισμού που διαγράφονται
Φορολόγηση, μετά την 1/1/2018, οφειλέτη για το ύψος του τραπεζικού δανείου που διαγράφεται ως εισόδημα
Δυνατότητα συμψηφισμού ζημιών μόνο με τα μελλοντικά κέρδη των επόμενων 5 ετών

Δ4. Οριζόντια φορολογικά αντικίνητρα στη διαγραφή οφειλών μεταξύ ιδιωτών. (ΦΕΚ των αντίστοιχων νόμων, Εθνικό Τυπογραφείο)

- **Ο φορολογικός χειρισμός των επιπτώσεων μιας διαγραφής απαίτησης.** Στο πίνακα (Δ4) καταγράφονται τα βασικά φορολογικά ζητήματα που δεν έχουν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά έως σήμερα. Πρέπει να αναφερθεί ότι τουλάχιστον με την ΠΟΛ 1080/17 η ΑΑΔΕ διασαφήνισε μια σειρά από τεχνικές λεπτομέρειες του τρόπου εγγραφής των απαιτήσεων που διαγράφονται από τα βιβλία των προμηθευτών, και που για πολλές εταιρείες αφαιρούν μια σημαντική αβεβαιότητα ως προς τη δυνατότητα εμφάνισης αυτών των διαγραφών ως ζημιά που αναγνωρίζεται από τις φορολογικές αρχές.

Από την άλλη, η Ελληνική φορολογική νομοθεσία ακολουθεί την πιο αυστηρή προσέγγιση που επιτρέπει η Ευρωπαϊκή νομοθεσία, μέσω του Άρθρου 66 της οδηγίας περί ΦΠΑ. Έτσι, απαιτεί την καταβολή του ΦΠΑ με την έκδοση του τιμολογίου, και όχι με την εξόφληση. Επιπλέον, στη συνέχεια αρνείται την επιστροφή του ΦΠΑ που αναλογεί όταν μέρος της απαίτησης του

ανεξόφλητου τιμολογίου διαγράφεται στα πλαίσια προ-πτωχευτικών διαδικασιών. Οι φορολογικές αρχές με την ΠΟΛ1069 του Ιουνίου 2016, σε συνέχεια της 129/15 γνωμοδότησης του ΝΣΚ επί του Άρθρου 19 του Κώδικα ΦΠΑ (Ν2859/2000), περιόριζαν την έκπτωση αυτή στην περίπτωση που η εταιρεία έχει υπαχθεί σε ειδική εκκαθάριση (Αρ. 106ια Ν3588/07) και όχι σε προηγούμενα στάδια της πτωχευτικής διαδικασίας, όπως ενδεικτικά αυτό της εξυγίανσης ή της αναδιάρθρωσης. Στο βαθμό μάλιστα που το Αρ. 106ια έχει καταργηθεί, η σχετική δυνατότητα ανάκτησης του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί έχει και αυτή καταργηθεί πλήρως. Θα ήταν εύλογο συνεπώς, να προβλεφθεί εκ νέου και ρητά η δυνατότητα αυτή τόσο για τις οφειλές που διαγράφονται στα πλαίσια του εξωδικαστικού μηχανισμού όσο και μέσω των διαδικασιών εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης, αλλά και των άλλων διαδρομών του πτωχευτικού δικαίου. Η ΠΟΛ 1080/2017 επιβεβαιώνει τη μη επιστροφή του ΦΠΑ που έχει καταβληθεί και αναλογεί στην απαίτηση που διαγράφεται, αλλά πρέπει να τονιστεί ότι η αλλαγή αυτής της πρακτικής του κράτους είναι αρμοδιότητα του νομοθέτη και δεν μπορεί να γίνει μέσω μιας ΠΟΛ.

Με την πρακτική αυτή το Ελληνικό δημόσιο παραβιάζει με τρόπο ισχυρό την αρχή που θέλει τον ΦΠΑ να τον πληρώνει ο πελάτης και όχι ο παραγωγός. Αντίθετα, η επιστροφή αυτών των φόρων αποτελεί [πρακτική που αναγνωρίζεται και διεθνώς ως θετική](#), καταγράφεται [ως τέτοια από την Παγκόσμια Τράπεζα](#), ενώ υπάρχουν [και σχετικές συστάσεις του ΔΝΤ](#). Επιπλέον, σε αρκετές χώρες της Ε.Ε. το κράτος δίνει φορολογικά κίνητρα στις προ-πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδικασίες, όπως καταγράφει [σχετική μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#).

Η διασαφήνιση από την ΠΟΛ 1080/2017 ότι ο ΦΠΑ που έχει καταβληθεί, και αναλογεί στη διαγραφόμενη απαίτηση, μπορεί να αναγνωριστεί ως φορολογική ζημιά δεν αρκεί για να άρει αυτή την αδικία εις βάρος της παραγωγικής οικονομίας – το ποσό αυτό πρέπει να επιστραφεί από το κράτος στην επιχείρηση.

Επιπλέον, εκκρεμεί και το ζήτημα του αντίστοιχου χειρισμού του φόρου εισοδήματος που αναλογεί στο ποσό που διαγράφεται και που έχει ήδη καταβληθεί, αν και σε αυτή την περίπτωση τα εμπλεκόμενα ποσά είναι πολύ μικρότερα. Σχετικά, ο προμηθευτής, όπως και στον ΦΠΑ, ουσιαστικά καταβάλλει φόρο που αναλογεί σε μια υποκείμενη πράξη που έχει εξαφανιστεί μετά τη διαγραφή της απαίτησης του προμηθευτή, κάτι που επιβεβαιώνει η ΠΟΛ. 1056/2-3-2015.

Και στις δυο περιπτώσεις θα πρέπει πάντως να ακολουθηθεί η εύλογη στάση της ΠΟΛ1080/2017, ως προς την απαίτηση του Άρθρου 26, παράγραφος β, του Ν4172/2013 ο πιστωτής «να έχει αναλάβει κατάλληλες ενέργειες για τη διασφάλιση είσπραξης». Δηλαδή, σε περίπτωση μείωσης απαιτήσεων μέσω προ-πτωχευτικής ή πτωχευτικής διαδικασίας θα πρέπει να εκπληρώνονται όλες οι απαιτήσεις του νόμου και να μην τίθενται άλλες προϋποθέσεις για πρωτότερες νομικές ενέργειες του πιστωτή ή ενέργειες του δικαστηρίου. Πρέπει εδώ να τονιστεί ότι καθώς τα εμπλεκόμενα ποσά μπορεί να είναι μιας τάξης μεγέθους που θα έχει σημαντικό δημοσιονομικό αντίκτυπο είναι απαραίτητο, με εύλογη και δίκαιη λύση να προκύψει μετά από στενή, και με αμοιβαία κατανόηση της θέσης του συνομιλητή, συνεργασία της επιχειρηματικής κοινότητας και των φορολογικών αρχών.

Επίσης, δεν έχει προβλεφθεί η αποφυγή της φορολόγησης της αξίας της διαγραφής ως εισόδημα του οφειλέτη, ειδικά για την περίπτωση που διαγράφεται οφειλή προς ιδιώτη εκτός τραπεζικού ιδρύματος ή και του δημοσίου. Σε ό,τι αφορά οφειλές προς τράπεζες, υπάρχει σχετική νομοθετική

πρόβλεψη (Άρ. 62 Ν4389/16), αλλά αυτή έχει νομοθετηθεί να ισχύσει μόνο έως το τέλος του 2017. Πρέπει συνεπώς να αρθεί αυτός ο χρονικός περιορισμός και να επεκταθεί η αρχή που εκφράζει αυτό το άρθρο και στις απαιτήσεις άλλων πιστωτών εκτός τραπεζών που διαγράφονται στα πλαίσια των προ-πτωχευτικών και πτωχευτικών διαδικασιών.

Κρίσιμο φορολογικό ζήτημα παραμένει και η δυνατότητα συμψηφισμού ζημιάς με τα μελλοντικά κέρδη μόνο των επόμενων 5 ετών (Άρ. 27, παρ. 1, Ν4172/2013), [όταν σε πάνω από τις μισές χώρες της ΕΕ](#), οι οποίες μάλιστα αναπτύσσονται σταθερά εδώ και χρόνια, το αντίστοιχα δικαίωμα δεν έχει χρονικό περιορισμό ή ισχύει για τουλάχιστον 10 έτη. Τέλος, οι περιορισμοί που υπάρχουν ως προς την επιβίωση του δικαιώματος αυτού σε εταιρικούς μετασχηματισμούς αποτελούν σημαντικό εμπόδιο σε μια αγορά στην οποία η πλειοψηφία των επιχειρήσεων για να επιβιώσουν θα πρέπει να συγχωνευτούν ή να συμμετέχουν σε άλλου είδους εταιρικούς μετασχηματισμούς ή ακόμα και αλλαγές μετοχικής σύνθεσης μέσω κεφαλαιοποίησης οφειλών. Σχετικά, θα πρέπει το βάρος απόδειξης ότι ο μετασχηματισμός δε γίνεται για λόγους φοροδιαφυγής να μην επιβαρύνει τον φορολογούμενο, όπως προβλέπεται σήμερα (Άρ. 27, παρ. 5, Ν4172/2013), κυρίως χάρη της ασφάλειας δικαίου.

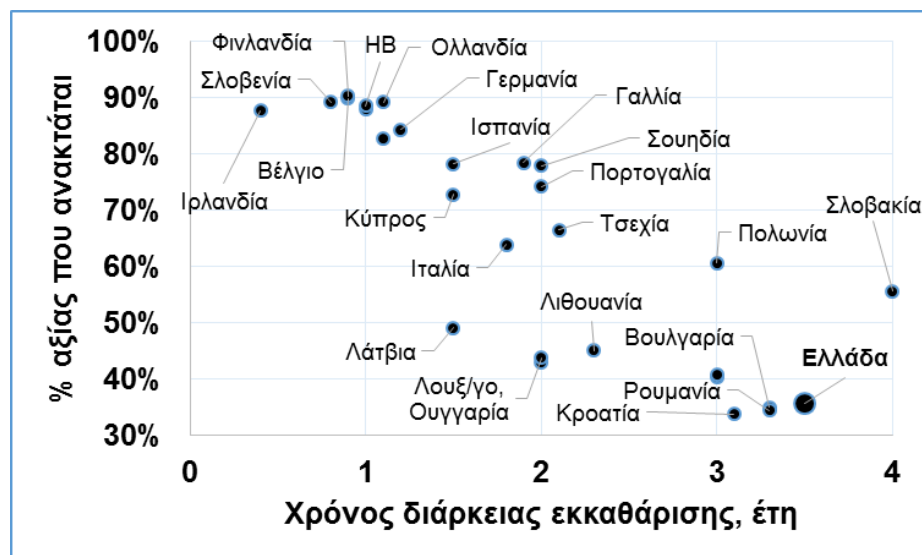
Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχουν και άλλα ειδικά φορολογικά αντικίνητρα για την επίτευξη συμφωνιών σε προδικαστικό στάδιο. Ενδεικτικά, αν υπάρχει απαίτηση νόμιμα εξασφαλισμένη με ακίνητο και ο οφειλέτης οφείλει ΕΝΦΙΑ, η πληρωμή του οφειλόμενου από τον οφειλέτη ΕΝΦΙΑ από τον πιστωτή είναι προϋπόθεση ώστε να μπορέσει να μεταβιβαστεί σε αυτόν το περιουσιακό στοιχείο που εξασφαλίζει την απαίτησή του.

- **Η έλλειψη κινήτρων συνδίκου για ταχύτερες διαδικασίες.** Για την ώρα παραμένει μια δομή κινήτρων που από τη μια εξασφαλίζει στο σύνδικο μια μηνιαία αντιμισθία, ανεξάρτητα αποτελέσματος, και από την άλλη του εξασφαλίζει ευρεία προστασία από απόδοση ευθυνών όσο ακολουθεί μια πολύπλοκη διαδικασία εκκαθάρισης την οποία προβλέπει ο νόμος, με τις ευθύνες στις οποίες εκτίθεται να αυξάνουν αν απομακρυνθεί από αυτές (**Δ8**). Αν και για τους διαχειριστές αφερεγγυότητας προβλέπεται η δυνατότητα μιας επιπλέον αμοιβής αν πετύχουν στόχους ως προς το χρόνο διάθεσης περιουσιακών στοιχείων και ανάκτησης αξίας, ενδέχεται αυτό να μην αποδειχθεί αρκετό στην πράξη. Σχετικά, θα έπρεπε ο σύνδικος να αποκτήσει μεγαλύτερη ευχέρεια ως προς την ταχεία διάθεση περιουσιακών στοιχείων, στα πρότυπα του ειδικού διαχειριστή του Ν4307/2014, ενώ η σύνδεση της αμοιβής του με την αξία που ανακτάται θα πρέπει να μπορεί να είναι πλήρης, εφόσον αυτό συμφωνείται. Σημειώνεται ήδη από τώρα, και θα αναλυθεί στη συνέχεια, ότι για να αποκτήσει ο σύνδικος αυτή την αυξημένη ευχέρεια κινήσεων είναι σημαντικό να προηγηθεί η έκφραση εμπιστοσύνης των πιστωτών στο πρόσωπο του, να διασφαλιστεί ότι ο σύνδικος που διορίζεται έχει τα απαραίτητα προσόντα και να ενισχυθεί η διαφάνεια που διέπει τις διαδικασίες διάθεσης της πτωχευτικής περιουσίας.

Η σύγκριση του Ελληνικού πτωχευτικού δικαίου με των άλλων χωρών βάσει των διαθέσιμων στοιχείων

Σε ό, τι αφορά την ένταση και την έκταση του προβλήματος, η Παγκόσμια Τράπεζα μέσω του Doing Business δεν καταγράφει μόνο το μακρύ χρονικό διάστημα που χρειάζεται η επίλυση μιας χρεοκοπίας στη χώρα μας, αλλά και το μεγάλο μέρος της αξίας που χάνεται στη διαδικασία (και το οποίο είναι συνάρτηση του χρόνου της διαδικασίας, **Δ5**). Συγκεκριμένα μια πτώχευση ολοκληρώνεται κατά προσέγγιση σε 3,5 χρόνια, με τη Σλοβακία μόνο να υπερβαίνει χρονικά αυτό το όριο, και καταφέρνει να διασώσει μόλις το ~35% της αξίας της επιχείρησης, όταν στις ώριμες οικονομίες της ευρωζώνης, το ποσοστό αυτό κυμαίνεται μεταξύ 80-90% καθώς η πτώχευση πραγματοποιείται σε 1-1,5 χρόνο. Υπενθυμίζεται ότι αυτή η καταγραφή γίνεται σε ένα περιβάλλον ασυνήθιστων προκλήσεων για τον ιδιωτικό τομέα, καθώς τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα των επιχειρηματικών δανείων ξεπερνούν πλέον το 30% του ΑΕΠ.

Δ5. Χρόνος εκκαθάρισης και ανάκτηση αξίας σε χρεοκοπία. (Doing Business in 2017)

Τα στοιχεία αυτά απλά καταγράφουν τις συνέπειες των δομικών αδυναμιών του θεσμικού πλαισίου. Αυτές περιλαμβάνουν όλες τις πτυχές της προ-πρωτοβουλίας και πτωχευτικής διαδικασίας, και ξεκινούν ήδη από τη στιγμή δανειοδότησης και της απόφασης για το αν, και τι είδους, εξασφαλίσεις θα προστατεύουν τις απαιτήσεις του πιστωτή και μέχρι ποιο χρονικό σημείο. Στη συνέχεια αφορούν τις λεπτομέρειες που μπορεί να επηρεάσουν τη διοίκηση των πτωχευτικών διαδικασιών και τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων. Αυτές οι πτυχές αποκαλύπτονται από την επιμέρους καταγραφή χαρακτηριστικών της πτωχευτικής και της προ-πρωτοβουλίας διαδικασίας και τη σύγκριση ορισμένων χαρακτηριστικών αναφοράς που καταγράφει [η μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας](#) αλλά και η σχετική [μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#), στα πλαίσια της πρωτοβουλίας για την καθιέρωση ελάχιστων κοινών παρονομαστών των διαδικασιών πτώχευσης στα Κράτη Μέλη της Ένωσης. Αντίστοιχα, πρόσφατες έρευνες του ΟΟΣΑ καταγράφουν [επιθυμητά χαρακτηριστικά των προ-πρωτοβουλίας και πτωχευτικών διαδικασιών](#), καθώς και [τη διασύνδεση τους με την αποτελεσματική κατανομή των πόρων στην οικονομία](#) και τη μη σφύρευση μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Από τη **θεματική μελέτη του ΣΕΒ «Το πλαίσιο της πτώχευσης στην Ελλάδα. Δεύτερη ευκαιρία ή αργός θάνατος;»**, προκύπτει ξεκάθαρα ο συσχετισμός ανάμεσα στην «εξυγίανση» της πτωχευτικής διαδικασίας και την ανάκαμψη της οικονομίας.

A/A	Ελλάδα	Αυστρία	Βέλγιο	Βουγαρία	Κροατία	Κύπρος	Τσεχία	Δανία	Εσθονία	Φινλανδία	Γαλλία	Γερμανία	Ουγγαρία	Ιρλανδία	Ιταλία	Λάτβια	Λιθουανία	Λουξεμβούργο	Μάλτα	Ολλανδία	Πολωνία	Πορτογαλία	Ρουμανία	Σλοβακία	Σλοβενία	Ισπανία	Σουηδία	HB
1=ΝΑΙ, ΚΕΝΟ =ΌΧΙ																												
1	Οι πιστωτές που διαφωνούν λαμβάνουν το ελάχιστο που θα προέκυπτε σε εκκαθάριση	1		1	1	1	1			1		1			1	1					1	1	1	1	1			
2	Οι νέες χρηματοδοτήσεις έχουν προτεραιότητα έναντι πιστωτών με και χωρίς ενέχυρο	1	1				1		1						1							1						
3	Οι πιστωτές δεν έχουν λόγο στην επιλογή ή το διορισμό του σύνδικου	1	1	1							1		1	1			1	1			1	1			1	1	1	
4	Ο σύνδικος δεν χρειάζεται την έγκριση των πιστωτών για να εκποιήσει σημαντικά περιουσιακά στοιχεία	1		1		1	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1				1		1	1	1	1
5	Ο πιστωτής δεν μπορεί να ζητήσει στοιχεία από το σύνδικο	1	1			1		1			1	1	1	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1	1
6	Δεν πληρώνονται πρώτα οι πιστωτές με ενέχυρο (πριν από φόρους και εργαζόμενους) σε χρεοκοπία εκτός πτωχευτικής διαδικασίας	1			1						1				1				1	1	1	1				1		
7	Δεν πληρώνονται πρώτα οι πιστωτές με ενέχυρο (πριν από φόρους και εργαζόμενους) στην εκκαθάριση	1									1				1			1	1			1					1	
8	Οι πιστωτές με ενέχυρο περιορίζονται από αναστολή εκτέλεσης όταν ο οφειλέτης εισέρχεται σε πτωχευτική διαδικασία που επιβλέπει δικαστήριο	1			1					1						1							1			1		
9	Δεν επιτρέπεται τα μέρη να συμφωνήσουν εκτέλεση εκτός δικαστηρίου όταν ενεργοποιείται δικαίωμα επί ενέχυρου, και ειδικά στον πιστωτή να πουλήσει με δημόσια ή ιδιωτική διαδικασία το ενέχυρο ή να το κρατήσει σε ικανοποίηση των απαιτήσεων του	1		1				1		1					1			1	1	1			1			1		
	Περιορισμοί επιρροής πιστωτών στη διοίκηση πτώχευσης (3+4+5+9)	1																1								1		
	Σημαντικοί περιορισμοί στο ενέχυρο (2+6+7+9)	1																										
	Ενθάρρυνση διαφωνίας και περιορισμοί πρόσβασης σε ενέχυρο (1+8+9)	1								1													1					
	Όλα τα παραπάνω	1																										

Δ6. Επιλεγμένα χαρακτηριστικά που αφορούν ενέχυρα και λήψη αποφάσεων στη διαχείριση χρεωκοπίας. (Doing Business in 2017)

Έτσι, μαζί με την ανάγνωση της Εθνικής νομοθεσίας, η σύγκριση με άλλες χώρες (**Δ6**), μας δίνει τη δυνατότητα να δώσουμε μια ενδεικτική έστω, αλλά αρκετά αξιόπιστη, εικόνα του τρόπου με τον οποίο:

- Συνολικά, οι πιστωτές στην Ελλάδα, ακόμα και αν έχουν ενέχυρο ή εγγράφει υποθήκη και πόσο μάλλον όταν δεν έχουν, α) δεν έχουν ισχυρότατη εξασφάλιση ειδικά όσο παραμένουν υπερπροτεραιότητες, τόσο ρητά όσο και στην πράξη μέσω των ευθυνών που βαραινούν τη διοίκηση και μετόχους, αλλά και όσο η ισχύς του ενέχυρου υπονομεύεται από de facto υπερπροτεραιότητες όπως η υποχρέωση καταβολής του οφειλόμενου ΕΝΦΙΑ ως προϋπόθεση πρόσβασης στο ενέχυρο και β) έχουν περιορισμένη επιρροή και ρόλο στη διαδικασία πτώχευσης που ακολουθεί όταν δεν υπάρχει καταρχήν συμφωνία οφειλέτη – πιστωτών. Αυτή η δομή κινήτρων σε συνδυασμό με τις αδυναμίες της πτωχευτικής διαδικασίας που είναι μακρόσυρτη και

καταστρέφει αξία εξασφαλίζει ότι η πτώχευση θα έχει συνήθως ιδιαίτερα ζημιογόνες επιπτώσεις για τους πιστωτές. Έτσι, στην πράξη, ενισχύεται ακόμα περισσότερο η διαπραγματευτική θέση των στρατηγικών κακοπληρωτών και υπονομεύεται η ταχεία αναζήτηση έντιμων λύσεων.

- Η εικόνα αυτή αναδεικνύεται και α) στις διατάξεις που αφορούν τα ενέχυρα, κινητό και ακίνητο (υποθήκη) και τη σχετική δυσκολία με την οποία είναι διαθέσιμη η όποια, αποσπασματική, πληροφόρηση, β) τη διοίκηση αναδιάρθρωσης ή εκκαθάρισης και ειδικά την αδυναμία μιας πλειοψηφίας πιστωτών να επηρεάσουν την εκλογή του συνδίκου / ειδικού διαχειριστή, ή έστω να εκφράσουν γνώμη για την καταλληλότητα του, γ) τα κίνητρα ειδικά του συνδίκου / μελλοντικού διαχειριστή αφερεγγυότητας (αλλά λιγότερο στην περίπτωση του ειδικού διαχειριστή) για μια τυπολατρική προσέγγιση σε συνδυασμό με τα υποχρεωτικά από το νόμο στάδια της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθεί ώστε να μην εκτίθεται στον κίνδυνο να του απαγγελθούν κατηγορίες και που δεν προάγουν την ταχεία διεκπεραίωση της διαδικασίας αλλά και δ) την αδυναμία (μιας πλειοψηφίας εννοείται πάντα) των πιστωτών να εκφράσουν γνώμη, ή ακόμα και να λάβουν αποφάσεις, ως προς τη διαδικασία διάθεσης του συνόλου ή μέρους της πτωχευτικής περιουσίας.

Η σύγκριση με τις άλλες χώρες αναδεικνύει και τη σημασία της δυνατότητας ελεύθερου ορισμού ενεχύρων επί κινητών, χωρίς αυτή να περιορίζεται από την ανάγκη αυτά να περιγραφούν με τρόπο περιοριστικό. Στην Ελλάδα για να είναι ισχυρή η σύμβαση πρέπει να [κατατεθεί σε υποθηκοφυλακείο](#) (ο Ν.2844/2000, Άρ3 ορίζει ως ενεχυροφύλακα τα υποθηκοφυλακεία) με αρκετά μεγάλο κόστος, το οποίο καθιστά ελκυστική τη διαδικασία μόνο για μεγαλύτερες υποθέσεις. Όμως τουλάχιστον, όπως δείχνει και η καταγραφή της Παγκόσμιας Τράπεζας και η σύγκριση με άλλες χώρες, μπορεί η περιγραφή να είναι γενική και να αφορά κατηγορίες ενεχύρων, ώστε να επιβιώνει σε ανανέωση του ενεχύρου, όπως προβλέπει ο Ν2844/00. Παρά την (ακριβή και με αυξημένη γραφειοκρατία) υποχρέωση κατάθεσης σύμβασης σε υποθηκοφυλακείο, η Παγκόσμια Τράπεζα καταγράφει ότι στη χώρα μας δεν υπάρχει ένα αγγλοσαξωνικού τύπου ενιαίο αρχείο ενεχύρων στο οποίο ο κάθε δυνητικός δανειστής να μπορεί να δει τα άλλα ενέχυρα που βαρύνουν τον οφειλέτη – ιδανικά με εύκολη αναζήτηση σε ψηφιακά αρχεία. Το ίδιο ισχύει και για τις υποθήκες σε ακίνητο, που επίσης εγγράφονται σε υποθηκοφυλακείο αλλά δεν καταγράφονται σε μια ηλεκτρονική βάση. Πρέπει να σημειωθεί ότι μια τέτοια βάση στο μέλλον θα απέτρεπε τη δημιουργία οφειλετών που, αθροιστικά, έχουν σωρεύσει μη βιώσιμες οφειλές.

Σχετικά αξίζει να τονιστεί ότι η ηλεκτρονική πλατφόρμα που έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του Ν4469/2017 για πρώτη φορά καταγράφει με ενιαίο τρόπο την κατάσταση του οφειλέτη, με τους θεσμικούς πιστωτές να έχουν πρόσβαση σε αυτή την ενιαία εικόνα. Η ύπαρξη αυτής της υποδομής αποτελεί σημαντική πρόοδο και θα έπρεπε σταδιακά να εμπλουτιστεί και να αξιοποιηθεί ευρύτερα και για άλλες διαδρομές του πτωχευτικού και προ-πτωχευτικού δικαίου.

Οι δυνατότητες πρόσβασης σε ενέχυρο απέχουν στην Ελλάδα, για παράδειγμα, από τα όρια που θέτει το πλαίσιο του πτωχευτικού δικαίου των ΗΠΑ. Εκεί μπορεί ο πιστωτής να ζητήσει από το δικαστήριο να αποκτήσει πρόσβαση στο ενέχυρο όταν συντρέχουν δυο προϋποθέσεις: α) η αξία του ενέχυρου (ή ακινήτου επί του οποίου υπάρχει υποθήκη) υπολείπεται της αξίας της απαίτησης και β) το στοιχείο

ενεργητικού δεν είναι απαραίτητο για τη λειτουργία της επιχείρησης ή δεν θα μπορούσε να προσθέσει στην επιτυχία του σχεδίου εξυγίανσης. Μάλιστα, μετά από αίτηση του πιστωτή εντός 30 ημερών ο οφειλέτης πρέπει να έχει ζητήσει ακρόαση στο δικαστήριο για την υπόθεση, η οποία δικάζεται κατά προτεραιότητα, γιατί διαφορετικά η αναστολή αίρεται αυτόματα (§362 (c) [US Code](#)) – δίνοντας του έτσι ισχυρότατο κίνητρο να παρουσιαστεί και να επιχειρηματολογήσει τεκμηριωμένα. Πρέπει όμως να τονιστεί στο σημείο αυτό πως οι αδυναμίες αυτές, μη εμπλοκής στη διοίκηση των υποθέσεων ως προς την ενημέρωση και διάθεση των περιουσιακών στοιχείων, ίσως να μην είχαν τόσο μεγάλη σημασία αν οι σχετικές διαδικασίες ήταν ταχύτερες και υπήρχε μεγαλύτερη διαφάνεια σε κρίσιμα σημεία της.

Επειδή για το σχεδιασμό ενός λειτουργικού πλαισίου έχει σημασία ο επιτυχής συνδυασμός των επιμέρους συστατικών στοιχείων, και η ενσωμάτωση χαρακτηριστικών ενός άλλου συστήματος από μόνη της δε διασφαλίζει την τελική επιτυχία, επιλέχθηκε εδώ καταρχήν η ανάδειξη των πτυχών εκείνων που θα οδηγήσουν στην επιτάχυνση και αύξηση της διαφάνειας των διαδικασιών και που, παραμένοντας απλές και στοχευμένες, έχουν αυξημένες πιθανότητες να λειτουργήσουν θετικά εντός του υφιστάμενου Ελληνικού πλαισίου, ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι παραμένουν έτσι διατάξεις που ουσιαστικά δημιουργούν εξαιρέσεις στην αρχή ότι μετά την πτώχευση η πτωχευτική περιουσία ουσιαστικά θα έπρεπε να ανήκει στους πιστωτές.

Σχετικά, και όπως προκύπτει από τη σύγκριση με άλλες χώρες επισημαίνουμε καταρχήν:

- Τη δυνατότητα των πιστωτών σε άλλες χώρες, όπως ενδεικτικά και μόνο σύμφωνα με τον [Κώδικα των ΗΠΑ](#) (§702 Chapter 7 US Code) αλλά όχι στην Ελλάδα, οι πιστωτές να εκφράζουν γνώμη ως προς την επιλογή του συνδίκου.
- Την ύπαρξη σε άλλες χώρες, αλλά όχι στην Ελλάδα, ενός ηλεκτρονικού αρχείου εγγραφής όλων των υποθηκών και ενεχύρων, όπου η περιγραφή θα είναι γενική και το κόστος εγγραφής και άντλησης πληροφορίας χαμηλό.
- Την διατήρηση κάποιων υπερ-προτεραιοτήτων που απομειώνουν μερικώς την πρόσβαση των ενέγγυων πιστωτών στο περιουσιακό στοιχείο που διασφαλίζει την απαίτησή τους. Με την σχετικά πρόσφατη τροποποίηση στον Κ.Πολ. Δικονομίας έγινε ένα σημαντικό βήμα μείωσης αυτής της στρέβλωσης μέσω των αλλαγών στη δυνατότητα ικανοποίησης ακόμη και των ανέγγυων πιστωτών, ενώ στο βαθμό που το δημόσιο επιλέξει ρητά να συμμετέχει πιο γενναιά σε διαγραφές απαιτήσεων και πέραν των διαδικασιών του Ν.4469/17 αυτή θα μειωθεί ακόμα περισσότερο. Συνεπώς, στο βαθμό που θα παραμένουν ακόμα υπερ-προτεραιότητες, αυτές ενδέχεται να μην αποτελούν πλέον κρίσιμο ανασταλτικό παράγοντα και ενδεχομένως να πρέπει να αξιολογηθούν αφού το πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί, εφαρμοστεί με επιτυχία σε έναν ικανό αριθμό περιπτώσεων. Η παρατήρηση αυτή αφορά κυρίως το γεγονός ότι οι πιστωτές με ενέχυρο, πλην των ενεχύρων του ΝΔ1923, δε λαμβάνουν το σύνολο της αξίας του ενεχύρου. Συγκεκριμένα, ως προϊόν της πτωχευτικής εκκαθάρισης λαμβάνουν μόνο το 65%, με το 10% να λαμβάνουν οι ανέγγυοι, ενώ και στο Νόμο για τον «εξωδικαστικό» ενδέχεται η αξία στην οποία αποτιμάται το ενέχυρό τους για τον προσδιορισμό της αποζημίωσής τους να υποτιμηθεί τεχνητά. Καθώς η εξάλειψη αυτής στρέβλωσης αποτελεί μνημονιακή υποχρέωση με προθεσμία υλοποίησης έως το

τέλος Σεπτεμβρίου 2017 πρέπει να τονιστεί ότι αντί αυτών των ρητών υπερ-προτεραιοτήτων που απομένουν, στην πράξη πιθανότατα είναι πολύ πιο σημαντικές οι έμμεσες «υπερ-προτεραιότητες» που εισάγουν οι δρακόντιες διατάξεις περί «αλληλέγγυας ευθύνης». Αυτές εξασφαλίζουν ότι οι διοικήσεις των επιχειρήσεων κατά απόλυτη προτεραιότητα εξοφλούν τις υποχρεώσεις τους προς το κράτος, ακόμα και αν η εξόφληση αυτή τελικά οδηγήσει στην εκκαθάριση της εταιρείας που διοικούν και στην απώλεια αξίας για την οικονομία η οποία θα μπορούσε να διασωθεί.

Σχετικά αξίζει να αναφερθεί ότι κατά τις μελέτες του ΟΟΣΑ, μεταξύ άλλων, ιδιαίτερα μεγάλη σημασία έχουν τόσο η ικανότητα και των πιστωτών, και όχι μόνο του οφειλέτη, να εκκινήσουν διαδικασίες εξυγίανσης, η ικανότητα λήψης αποφάσεων από μια πλειοψηφία πιστωτών και η δυνατότητα επιβολής της απόφασης τους σε μειοψηφίες που διαφωνούν αλλά και ο περιορισμός της εμπλοκής της δικαιοσύνης στη λήψη αποφάσεων, και κατά προέκταση η ταχύτητα και αποτελεσματικότητα της διαδικασίας.

Ο εντοπισμός περιοχών στις οποίες μια παρέμβαση θα συνέβαλε στη συνολική βελτίωση του Ελληνικού πτωχευτικού δικαίου – Ενιαίο ορόσημο και σταδιακή πορεία από το συναινετικό σχέδιο εξυγίανσης προς την πτωχευτική εκκαθάριση

Σε συνέχεια της σύγκρισης των στοιχείων που υπάρχουν για την Ελλάδα και άλλες χώρες προχωράμε και στη σύγκριση των διαφορετικών διαδρομών πτωχευτικού και προ-πτωχευτικού δικαίου στην Ελλάδα σήμερα για να εντοπιστούν επιπλέον ευκαιρίες βελτίωσης, οι οποίες δεν αναδεικνύονται από τα στοιχεία που καταγράφουν οι διεθνείς μελέτες.

	N4307/14 ειδική διαχείριση	N3588/07 πτώχευση	N3588/07 αναδιάρθρωση (Αρ. 107-131)	N3588/07 εξυγίανση (Αρ99-106)	N4469/17 «Εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών»
Υποβολή Αίτησης	Πιστωτές 40% ή άνω των οφειλών και να περιλαμβάνει τραπεζικό ίδρυμα	Από οποιοδήποτε πιστωτή, πρωτοδική ή τον οφειλέτη	Οφειλέτης έως και 3 μήνες από την αίτηση (4 μήνες μετά στάση πληρωμών) και πιστωτές με 60% απαιτήσεων μόνο με υποβολή αίτησης	Όποιος έχει πτωχευτική ικανότητα ή μόνο οι πιστωτές ως αίτηση στο δικαστήριο μαζί με αίτηση πτώχευσης	Πιστωτής ή οφειλέτης
Ορόσημο	Γενική και μόνιμη αδυναμία εκπλήρωσης ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων (παύση πληρωμών)	Αδυναμία εκπλήρωσης ληξιπρόθεσμων οφειλών κατά τρόπο γενικό και μόνιμο ((παύση πληρωμών) ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης όταν την αίτηση υποβάλλει ο οφειλέτης	Πιθανότητα αφερεγγυότητας αν συνοδεύεται από αίτηση πτώχευσης του ίδιου του οφειλέτη, ή παύση πληρωμών	Επαπειλούμενη αφερεγγυότητα ή παύση πληρωμών για οφειλέτη, παύση πληρωμών για πιστωτές	Ληξιπρόθεσμες οφειλές πριν το ορόσημο που θέτει ο νόμος

Λειτουργία επιχείρησης:	ΝΑΙ	ΟΧΙ, εκτός προσωρινά αν συμφωνεί 50% πιστώσεων	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Λήψη απόφασης για λειτουργία ή συμφωνία	Η συνέχιση λειτουργίας είναι αυτονόητη	50% πιστώσεων για συνέχιση λειτουργίας.	Για συμφωνία, χωρίς παύση πληρωμών, 60% (και 50% με προνόμιο) πιστώσεων με σύμφωνη γνώμη οφειλέτη, με παύση χωρίς τη γνώμη του	60% πιστωτών (και 40% με προνόμιο) πιστώσεων με σύμφωνη γνώμη οφειλέτη, με παύση χωρίς τη γνώμη του	Η συνέχιση λειτουργίας είναι στόχος του Νόμου
Έλεγχος πίνακα πιστωτών	Σύνταξη από λογιστή, αποδοχή από ειδικό διαχειριστή αυξημένων προσόντων	Εμπειρογνώμονας, το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει επαλήθευση στοιχείων και να εκδικάσει ενστάσεις και εφέσεις, κάτι που προηγείται της διάθεσης της πτωχευτικής περιουσίας (Αρ 135).	Όπως προκύπτουν από τα βιβλία, και ελέγχει φοροτεχνικός ή ορκωτός λογιστής (Αρ. 108) και περιλαμβάνεται στην έκθεση εμπειρογνώμονα	Οφειλές που προκύπτουν από βιβλία ή αναγνωρίζονται από δικαστήριο (Αρ.. 100)	Ναι τουλάχιστον σε βασικό επίπεδο
Απαλλοτρίωση διοίκησης:	ΝΑΙ	ΝΑΙ, αν και μέχρι τη σύγκλιση πιστωτών το δικαστήριο μπορεί να διατηρήσει τη διοίκηση οφειλέτη με σύμπραξη του σύνδικου	Ως μέρος συμφωνίας.	Ως μέρος συμφωνίας.	ΟΧΙ
Νέο όργανο διοίκησης	Ειδικός διαχειριστής. Έχει ελάχιστα τυπικά προσόντα και μπορεί να πλαισιώνεται από ομάδα επαγγελματιών. Αν συντρέχει σοβαρός λόγος έχων έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει την αντικατάστασή του.	Σύνδικος και Εισηγητής. Τυχαία επιλογή, χωρίς να τίθενται ελάχιστα προσόντα (στον Κώδικα Δεοντολογίας διαχειριστών αφερεγγυότητας θα πρέπει να μην αναλαμβάνουν υποθέσεις για τις οποίες δεν έχουν τα προσόντα). Καμία συμμετοχή πιστωτών στην επιλογή του.	Αν δεν προβλέπεται διαφορετικά στη συμφωνία, ο οφειλέτης. Ο σύνδικος εποπτεύει και ενημερώνει ανά δμηνο τους πιστωτές. Η διάρκεια εποπτείας ορίζεται από τη συμφωνία και διαρκεί έως και 3 χρόνια.	Ως μέρος συμφωνίας	Δεν αλλάζει
Αποφάσεις ουσίας λαμβάνει	Το δικαστήριο	Το δικαστήριο, συχνά με εμπλοκή σύνδικου ή και εισηγητή	Η διοίκηση (οφειλέτης αν δεν συμφωνείται διαφορετικά)	Συνέλευση πιστωτών με οφειλέτη	Η υφιστάμενη διοίκηση
Για συνέχιση λειτουργίας αποφασίζει	N/A	Το δικαστήριο	Με επικύρωση συμφωνίας το δικαστήριο την εξασφαλίζει	N/A	N/A

Διάθεση ενεργητικού	Ως σύνολο ή τμηματικά, Αποδοχή τμηματικών προσφορών αν υπάρχουν μόνο αυτές.	Καταρχήν ως σύνολο, αν αποτύχει ως τμήματα. Τμήματα αν χάνουν αξία. Όχι πρόσβαση σε ενέχυρα, εκτός αν δεν είναι κρίσιμα για λειτουργία συνόλου.	Ως μέρος συμφωνίας για τμήματα, δεν αλλάζει	Ως μέρος συμφωνίας, δυνατότητα όροι να τίθενται ως αναβλητική αίρεση.	ΟΧΙ, ως ουσιώδης όρος, να επι της αρχής
Τρόπος διάθεσης	Ανοιχτός διαγωνισμός. Δεν υπάρχει ελάχιστη αρχική τιμή.	Ανοιχτός διαγωνισμός. Ελάχιστη αρχική τιμή για ακίνητα (Αρ. 148) και για αξία επιχείρησης (Αρ. 137).			N/A
Δικαστήριο	Μονομελές πρωτοδικείο	Πολυμελές πρωτοδικείο	Πολυμελές πρωτοδικείο	Πολυμελές πρωτοδικείο	Πολυμελές πρωτοδικείο
Αναστολή	Με αίτηση αν αποφασίσει το δικαστήριο. Με αποδοχή αίτησης	Με αίτηση αν αποφασίσει το δικαστήριο. Με αποδοχή αίτησης	Οι πτωχευτικοί πιστωτές αναλαμβάνουν διώξεις κατά του οφειλέτη εντός ορίων σχεδίου	Με κατάθεση συμφωνίας εξυγίανσης για επικύρωση για το πολύ 4 μήνες και με αποδοχή και επικύρωση αυτής για έως το πολύ άλλους 3 μήνες. Με αίτηση αν αποφασίσει το δικαστήριο.	Με αποστολή πρόσκλησης από συντονιστή μετά από και έλεγχο πληρότητας,, συνολικά με συμφωνία
Ελάχιστη προστασία πιστωτών που διαφωνούν		Να μη βρεθούν σε χειρότερη θέση της εκκαθάρισης	Να μη βρεθούν σε χειρότερη θέση της εκκαθάρισης. Cram down.	Να μη βρεθούν σε χειρότερη θέση της εκκαθάρισης. Cram down.	Να μη βρεθούν σε χειρότερη θέση της εκκαθάρισης. Δυνατότητα να μη συμμετάσχουν αν την αίτηση έχει υποβάλλει μειοψηφία πιστωτών και η πλειοψηφία διαφωνεί Cram down.
Συμμετοχή δημοσίου	Διανομή κατά Κ.Πολ.Δ	Γενικό προνόμιο, Κ.Πολ.Δ	Δεν αναφέρεται ρητά, άρα θεωρητικά μαζί με τους ιδιώτες πέρα των άρθρων του ΑΚ και των εγκυκλίων του υπουργείου	Αρ 102, 106γ Πλέον από Ν4446/16, δυνητικά ίδια με ιδιώτη, στο βαθμό που θα το επιτρέπει κα μια σχετική εγκύκλιος	Ουσιαστικό κούρεμα οφειλών. Η εφαρμογή όμως απαιτεί και κατάλληλη εγκύκλιο.
Ενέχυρα	Με απόφαση δικαστηρίου και με αποδοχής αίτησης ακόμα αν υπάρχει ενέχυρο αναστέλλεται η πρόσβαση για 10 μήνες εφόσον έχουν σημασία για τη λειτουργία μέχρι έγκριση σχεδίου αναδιοργάνωσης ή	Προστατεύουν από Κ.Πολ.Δ. Με απόφαση δικαστηρίου και με αποδοχή αίτησης ακόμα αν υπάρχει ενέχυρο αναστέλλεται η πρόσβαση για 10 μήνες εφόσον έχουν σημασία για τη λειτουργία μέχρι έγκριση	Δυνατότητα διαφωνίας στην αναλογική μείωση απαίτησης και αξίας ενεχύρου. Δεν θίγονται εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά στη συμφωνία.	Ισότιμη μεταχείριση πιστωτών	Διατηρούνται επί της αρχής, αν και οι διατυπώσεις του νόμου αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο υπολογισμού της αξίας τους και αποζημίωσης

	απόφαση συνέλευσης πιστωτών. Ικανοποίηση ως προβλέπεται από πώληση	σχεδίου αναδιοργάνωσης ή απόφαση συνέλευσης πιστωτών. Εξαίρεση για κινητά ενέχυρα ΝΔ1923.			του πιστωτή σε χαμηλή αξία
--	--	---	--	--	----------------------------

Δ7. Κρίσιμα χαρακτηριστικά Ελληνικού πτωχευτικού και προ-πτωχευτικού δικαίου. (N4307/14, N3588/07, N4469/17)

Η καταγραφή των διάφορων εναλλακτικών που παρέχει σήμερα το πτωχευτικό και προ-πτωχευτικό δίκαιο, πλέον της εξωδικαστικής και οικειοθελούς ρύθμισης οφειλών, δίνει μια σειρά από εναλλακτικές χειρισμού των προκλήσεων που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση που αδυνατεί πλέον να εξυπηρετήσει κανονικά τις υποχρεώσεις της:

- **Την ειδική διαχείριση**, που έχει ορόσημο την παύση πληρωμών, συμφωνείται από πιστωτές άνω του 40% που περιλαμβάνουν υποχρεωτικά έστω ένα τραπεζικό ίδρυμα και απαλλοτριώνει την υφιστάμενη διοίκηση και ιδιοκτησία. Προσφέρει στον ειδικό διαχειριστή αυξημένη ευελιξία ως προς την εκποίηση του ενεργητικού σε σύγκριση με την πτωχευτική εκκαθάριση του Ν3588/07, καθώς δε δεσμεύεται από ορισμένες χρονοβόρες διαδικασίες πριν τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων και ούτε από την ελάχιστη τιμή εκκίνησης σε πλειστηριασμούς. Οι πιστωτές συνεχίζουν να έχουν περιορισμένο λόγο στο διορισμό του, αν και έχουν τη δυνατότητα για σοβαρό λόγο να ζητήσουν την αντικατάσταση του. Ο ειδικός διαχειριστής ορίζεται ότι πρέπει να έχει ορισμένα ελάχιστα προσόντα.
- **Την πτώχευση**, με ορόσημο σχετικό ως προς την παύση πληρωμών, που προκαλείται από αίτηση του οφειλέτη ή πιστωτή ή επαπειλούμενη αδυναμία όταν την αίτηση υποβάλλει ο οφειλέτης. Έχει στόχο την εκποίηση του ενεργητικού καταρχήν ως σύνολο. Οι πιστωτές έχουν σχεδόν μηδαμινό ρόλο, εκτός της συμμετοχής τους στη λήψη της (σημαντικής) απόφασης συνέχισης λειτουργίας της επιχείρησης. Η προσωπική ευθύνη του συνδίκου, που επιλέγεται τυχαία ανεξάρτητα προσόντων και χωρίς να ληφθεί υπόψη η άποψη των πιστωτών, περιορίζεται αποτελεσματικά, επί της ουσίας, μόνο όταν τηρεί ευλαβικά διαδικασίες που συχνά είναι άκαμπτες και χρονοβόρες, αφηλώντας την απώλεια αξίας που έπεται των καθυστερήσεων στην επανένταξη περιουσιακών στοιχείων στην παραγωγική διαδικασία, ενώ και η δομή αμοιβής τους ευνοεί τις μακρόσυρτες διαδικασίες.
- **Συμφωνία εξυγίανσης**. Συμφωνείται μεταξύ του οφειλέτη και μιας πλειοψηφικής ομάδας πιστωτών, με συμμετοχή ενέγγυων πιστωτών, ακόμα και όταν υπάρχει υπόνοια ενδεχόμενης μελλοντικής αφερεγγυότητας ή μόνο από μια πλειοψηφική ομάδα πιστωτών με την αίτηση πτώχευσης και με την προσδοκία επικύρωσης του σχεδίου από το δικαστήριο παρά την αντίρρηση του οφειλέτη. Πλέον ρητά περιγράφεται η δυνατότητα συμμετοχής του δημοσίου στη μείωση οφειλών ανάλογα με των ιδιωτών, αν και η πρόβλεψη αυτή πρέπει να υποστηριχθεί και με σχετική κανονιστική παρέμβαση για να επεκταθεί και στις διαγραφές κεφαλαίου απαίτησης. Υπάρχει *cram down* (δηλαδή εφόσον συμφωνεί μια πλειοψηφία εξαναγκάζεται σε συμμετοχή μια μειοψηφία που διαφωνεί) και εφαρμόζει το κριτήριο της συλλογικής ικανοποίησης όσων διαφωνούν. Μια δυνατότητα χρονικής ευελιξίας που είχε εισαχθεί το 2015 με το Ν4336, ίσως σε υπερβολικό βαθμό ως προς τα χρονικά όρια, καταργήθηκε εντελώς με το Ν4446/2016.

- **Σχέδιο αναδιάρθρωσης.** Υποβάλλεται χωρίς καταρχήν συμφωνία οφειλέτη και πιστωτών κατά το χρόνο υποβολής αίτησης πτώχευσης από το 60% των πιστωτών, ή για τον οφειλέτη έως και 3 μήνες μετά. Δε γίνεται ρητά λόγος για τη συμμετοχή του δημοσίου, αλλά θεωρητικά πέρα των υπερ-προτεραιοτήτων που προσφέρει στο δημόσιο ο Κωδ. Πολ.Δικ. δεν υπάρχει διάκριση των πιστωτών, κάτι που πρέπει να υποστηριχθεί όμως με την κατάλληλη κανονιστική διευκρίνιση όπως συμβαίνει και με το σχέδιο εξυγίανσης. Υπάρχει cram down και εφαρμόζει το κριτήριο της συλλογικής ικανοποίησης όσων διαφωνούν.
- **Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών.** Υποβάλλεται με αφορμή την εκτίμηση ότι η επιχείρηση δεν είναι βιώσιμη και εφόσον έχει ήδη ληξιπρόθεσμες οφειλές από ορισμένη ημερομηνία αναφοράς. Υπάρχει cram down και οι πιστωτές που διαφωνούν λαμβάνουν κατά ελάχιστο την αξία εκκαθάρισης. Καταρχήν, η διαδικασία αυτή διαφέρει από τα σχέδια αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης ως προς το ότι αλλαγές στη διοίκηση ή μετοχική σύνθεση ή σχετικές ρήτρες, για κεφαλαιουχικές εταιρείες, δεν προβλέπονται ρητά ως μέρος της συμφωνίας, η οποία περιορίζεται σε μια μείωση των οφειλών χωρίς να αλλάζει η διοίκηση ή η μετοχική σύνθεση. Είναι η μόνη από τις προαναφερόμενες διαδικασίες στις οποίες σήμερα το δημόσιο ρητά δηλώνει διαθέσιμο να διαγράψει κεφάλαιο απαιτήσεων μαζί με τους άλλους πιστωτές.

Σήμερα δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη και λογική ιεράρχηση γεγονότων και δυνατικών επιλογών στις προ-πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδρομές.

Παρατηρεί κανείς άμεσα ότι:

- **Υπάρχει μια ποικιλία ως προς το κρίσιμο ορόσημο που σηματοδοτεί τις διαδικασίες του πτωχευτικού κώδικα.** Πέρα από την παύση πληρωμών, η αίτηση πτώχευσης μπορεί να υποβληθεί από τον οφειλέτη και σε περίπτωση επαπειλούμενης αδυναμίας εξόφλησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών ή όταν υπάρχει πιθανότητα αφερεγγυότητας, ανάλογα αν συνοδεύεται από σχέδιο αναδιάρθρωσης ή εξυγίανσης. Σε ό, τι αφορά την ειδική διαχείριση και την υποβολή σχεδίου αναδιάρθρωσης από πιστωτές, η παύση πληρωμών αποτελεί ξεκάθαρο ορόσημο, ενώ για τη δυνατότητα ένταξης στον «εξωδικαστικό μηχανισμό» αρκεί η ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών. Τέλος, η υποβολή αίτησης για συμφωνία εξυγίανσης μπορεί ουσιαστικά να γίνει ανεξάρτητα της έλευσης της παύσης πληρωμών. **Σχετικά, θα έπρεπε οι διαδικασίες να ακολουθούν το ορόσημο της παύσης πληρωμών με συνεκτικό τρόπο, και επιπλέον η έννοια αυτού θα ήταν χρήσιμο να διασαφηνιστεί και να ποσοτικοποιηθεί καθώς και να χρησιμοποιείται με ενιαίο τρόπο σε όλες τις διαδικασίες.** Όπως επισημαίνεται στη [σχετική θεματική μελέτη του ΣΕΒ](#) «οι ορισμοί της πτώχευσης, της αφερεγγυότητας, της παύσης πληρωμών, της αδυναμίας εκπλήρωσης, της επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης και της πιθανότητας αφερεγγυότητας θα πρέπει να ορίζονται με τρόπο ξεκάθαρο και ομοιόμορφο σε όλα τα νομικά κείμενα».

- Επίσης, είναι σημαντικό τις διαδικασίες εξυγίανσης που προηγούνται του οροσήμου να μπορούν να τις εκκινήσουν τόσο ο οφειλέτης όσο και μια πλειοψηφία πιστωτών, πάντα με τις πρέπουσες ασφαλιστικές δικλίδες.
- **Δεν υπάρχει μια αυστηρά μονοσήμαντη συσχέτιση της παύσης πληρωμών με την πτωχευτική απαλλοτρίωση.** Παρατηρούμε ότι ενώ υπάρχει σειρά διαδικασιών (συναινετικό σχέδιο εξυγίανσης προ της παύσης πληρωμών, μη συναινετικό σχέδιο αναδιάρθρωσης μετά την υποβολή αίτησης πτώχευσης και την παύση πληρωμών εκτός αν το υποβάλλει πριν την παύση πληρωμών ο οφειλέτης, ειδική διαχείριση μετά την παύση πληρωμών και εφόσον ένα 40% των πιστωτών και ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα συναινεί, πτώχευση με εκκαθάριση εν λειτουργία ή άμεση εκκαθάριση μετά την παύση πληρωμών εκτός αν την αίτηση υποβάλλει πριν την παύση πληρωμών ο οφειλέτης) αυτές δεν είναι όλες δομημένες με ενιαίο και συνεκτικό τρόπο, ως προς τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους, γύρω από το ορόσημο της παύσης πληρωμών. Έτσι, η αίτηση πτώχευσης και η πτωχευτική απαλλοτρίωση δεν έπονται πάντα της παύσης πληρωμών. Αντίθετα, είναι εύλογο πριν την παύση των πληρωμών να προκρίνεται η συναίνεση οφειλετών και πιστωτών επί σχεδίου εξυγίανσης που δε συνεπάγεται πτωχευτική απαλλοτρίωση. Όμως μετά την παύση πληρωμών και την αίτηση πτώχευσης, και με σαφήνεια μόνο σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να έχει σταματήσει η συζήτηση για το ζήτημα αυτό και πλέον να εξετάζεται μόνο το ζήτημα της εκκαθάρισης σε λειτουργία (as a going concern) ή της εκκαθάρισης με ταχείες, απλές, αποτελεσματικές και διάφανες διαδικασίες που στο τέλος θα διασώσουν αξία. Σημειώνεται ότι σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η «παύση πληρωμών» δεν είναι ορισμένη με σαφήνεια, η υφιστάμενη κατάσταση εισάγει μια επιζήμια και ανοιχτή σε καταχρήσεις ασάφεια στο πτωχευτικό δίκαιο.
- **Η σύνδικος/ διαχειριστής αφερεγγυότητας θα πρέπει να έχει επαρκή προσόντα και να επιλέγεται με τη σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας των πιστωτών.** Σημειώνεται καταρχήν ότι ο ειδικός διαχειριστής όπως ορίζεται με σαφήνεια από το Ν4307/14 έχει αυξημένα προσόντα, κάτι το οποίο δεν ισχύει για την ώρα για τον σύνδικο, αν και αυτή η διαδικασία μπορεί να ενεργοποιηθεί μόνο όταν στους πιστωτές συμμετέχει τραπεζικό ίδρυμα, γεγονός που μπορεί να μην ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις. Σε ό,τι αφορά το μέλλον, ήδη υπάρχει μια πρόβλεψη του Κώδικα Δεοντολογίας των διαχειριστών αφερεγγυότητας να αναλαμβάνουν μόνο υποθέσεις τις οποίες μπορούν να χειριστούν. Αν και αυτό πρέπει να επιβεβαιωθεί στην πράξη, φαίνεται πως αυτή η πρόβλεψη καταρχήν είναι ανεπαρκής. Το σωστό είναι να αναφέρεται με σαφήνεια ότι ένας τόσο σημαντικός λειτουργός θα πρέπει να έχει κάποια ελάχιστα προσόντα, ανάλογα με την πολυπλοκότητα της υπόθεσης που αναλαμβάνει. Ένας τρόπος που αυτό θα διασφαλίζεται είναι όταν υπάρχει η υποστήριξη στο πρόσωπο του μιας πλειοψηφίας των πιστωτών. Ο Ν4307/14 δίνει σε όποιον έχει έννομο συμφέρον και για σπουδαίο λόγο να ζητήσει την αντικατάσταση του. Ενώ αυτή η πρόβλεψη απέχει από την επιθυμητή υποστήριξη των πιστωτών στο διορισμό του, τουλάχιστον δίνει τη δυνατότητα ένστασης όταν εντοπίζεται εμφανής ανεπάρκεια. Δίνοντας στους πιστωτές λόγο στην επιλογή του συνδίκου δεν θα διασφαλιστεί μόνο η επάρκεια αυτού, αλλά θα ευθυγραμμιστεί και το σχετικό πλαίσιο της χώρας μας με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές σε μια από τις πλέον σημαντικές παραμέτρους στην οποία έχει καταγραφεί μια ουσιαστική απόκλιση από τη διεθνή σύγκριση. Μάλιστα, σε ότι αφορά τις συστάσεις του ΟΟΣΑ ώστε το δικαστήριο να έχει

περιορισμένη εμπλοκή στη λήψη αποφάσεων, οι ίδιες μελέτες αναγνωρίζουν τη σημασία της συνολικής αξιολόγησης του πλαισίου ως σύνολο για να μπορεί να εισαχθούν συγκεκριμένες πρακτικές σε μια χώρα. Συνεπώς, στην περίπτωση της Ελλάδας η εμπιστοσύνη των πιστωτών στο σύνδικο θα αποτελεί μια σημαντική πρόοδο χωρίς να χρειάζεται να αποκλίνει κανείς από τις υφιστάμενες δομές που έχουν ήδη δοκιμαστεί, και όπου μια αλλαγή είναι πιθανόν να αναδείξει στην πράξη απρόβλεπτα κενά στην προσπάθεια εφαρμογής της.

- **Ο σύνδικος/ ειδικός διαχειριστής / διαχειριστής αφερεγγυότητας θα πρέπει να μπορεί να λειτουργεί με ευελιξία και ταχύτητα.** Σήμερα την μεγαλύτερη ευελιξία και δυνατότητα να κινηθεί με ταχύτητα έχει ο ειδικός διαχειριστής του Ν4307/14, όπως ορίζεται με σαφήνεια στο Άρ. 73.3. Στις σχετικές διαδικασίες του Πτωχευτικού Κώδικα οι διαδικασίες είναι πιο πολύπλοκες, με τον ορισμό τιμής πρώτης εκκίνησης για ακίνητα και την επιχείρηση καθώς και με επαναλήψεις εφόσον δεν επιτυγχάνεται καταρχήν η πώληση με την πρώτη ελάχιστη τιμή. Επιπλέον, παρόλο που η επαλήθευση του πίνακα πιστωτών είναι κρίσιμη για τη θωράκιση της διαδικασίας, η πρόβλεψη που υπάρχει στο Πτωχευτικό Κώδικα για τη διαδικασία εκκαθάρισης (Άρ. 135) είναι δυνητικά πολύ πιο χρονοβόρα σε σχέση με τη διαδικασία επαλήθευσης που ενδεικτικά προβλέπει η Ειδική Διαχείριση, και κατά συνέπεια μπορεί να οδηγήσει σε αναίτιες καθυστερήσεις στη διαδικασία διάθεσης της πτωχευτικής περιουσίας. Στο βαθμό που οι καθυστερήσεις συνήθως συνεπάγονται απαξίωση και καθυστερούν την επιστροφή στοιχείων ενεργητικού στην οικονομική αξιοποίηση θα έπρεπε να επιτραπεί η ευελιξία που έχει στη διάθεση του ο ειδικός διαχειριστής και στο σύνδικο που εκκαθαρίζει κατά το 8^ο κεφάλαιο του Πτωχευτικού Κώδικα αλλά και η παράλληλη υλοποίηση της επαλήθευσης του πίνακα πιστωτών με τη διαδικασία διάθεσης της περιουσιακής περιουσίας. Ως αντίβαρο στην αυξημένη αυτή ευελιξία λειτουργούν καταρχήν η εμπιστοσύνη των πιστωτών στο πρόσωπο του, που έπεται της δυνατότητας τους να συμμετέχουν στη διαδικασία ορισμού του συνδίκου
- **Βελτίωση δημοσιότητας πλειστηριασμών.** Η ενίσχυση της διαφάνειας, μέσω χρήσης ηλεκτρονικής πλατφόρμας όπου θα αναρτώνται όλοι οι πλειστηριασμοί και οι κρίσιμες πληροφορίες που πρέπει να τους συνοδεύουν, και η λειτουργία μιας πλατφόρμας που να επιτρέπει εύκολη, χαμηλού κόστους ευρεία συμμετοχή στους πλειστηριασμούς αποτελεί το βασικό εργαλείο διασφάλισης ότι οι πλειστηριασμοί θα είναι ειλικρινείς και δεν θα αποτελούν αντικείμενο κατάχρησης.
- **Εκπαίδευση συνδίκου / διαχειριστή αφερεγγυότητας και δικαστικών λειτουργιών.** Η συναίνεση των πιστωτών στον σύνδικο που ορίζεται θα διασφαλίζει και την επάρκεια των προσόντων του, στο βαθμό που οι πιστωτές θα έχουν ευθύνη στην επιλογή. Αλλά πρέπει να υπάρχει και το πλαίσιο εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης των υποψηφίων προς επιλογή. Την ίδια ώρα είναι κρίσιμο οι δικαστές και δικηγόροι που ασχολούνται με τις πτωχευτικές διαδικασίες να έχουν τόσο επαρκή αρχική εκπαίδευση αλλά και δια βίου επανεκπαίδευση.
- **Σήμερα δεν υπάρχει μια λειτουργική και αμφίδρομη σύνδεση του πτωχευτικού κώδικα και του νόμου για την «εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών επιχειρήσεων».** Για το διάστημα που ισχύει ο Ν4469/17 θα έπρεπε να υπάρχει η δυνατότητα τα σχέδια συμφωνίας για εξυγίανση ή αναδιάρθρωση να αποτελούν και μόνο συμφωνίες ρύθμισης οφειλών, δηλαδή χωρίς να έχουν

άλλους όρους ειδικά ως αναβλητική αίρεση και ειδικά σε αναφορά με τη μετοχική σύνθεση και τη διοίκηση της επιχείρησης. Αποδοχή αυτών των σχεδίων να συνεπάγεται και μετάπτωση στις διαδικασίες της εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών. Αντίστοιχα, αποτυχία συμφωνίας στα πλαίσια του Ν4469/17 να οδηγεί αμέσως στο στάδιο υποβολής σχεδίου αναδιάρθρωσης, με τη μεταφορά του φακέλου της υπόθεσης στις σχετικές διαδικασίες του πτωχευτικού κώδικα. **Έτσι, θα υπάρχει μια λειτουργική διασύνδεση των δυο πλαισίων, και ειδικά μια αρκετά ώριμη συζήτηση στα πλαίσια του «εξωδικαστικού» θα μπορεί να συνεχιστεί στα πλαίσια του πτωχευτικού κώδικα.**

Τέλος, ειδικά σε ό,τι αφορά το Ν4469/2017 υπενθυμίζουμε ότι ήδη [παλιότερη παρέμβαση του ΣΕΒ](#) πρότεινε, μεταξύ άλλων, για τις μεγάλες περιπτώσεις στις οποίες δεν επιτυγχάνεται συμφωνία να γίνεται αυτόματα μεταφορά στο πτωχευτικό δίκαιο και ειδικά για τις περιπτώσεις ΜμΕ με οφειλές κυρίως σε τράπεζες, εφορία και ταμεία να μπορούν να ακολουθήσουν μια ταχύτερη και απλούστερη διαδικασία η οποία πράγματι να είναι εξωδικαστική.

Ο εντοπισμός συμπληρωματικών περιοχών στις οποίες μια παρέμβαση θα συνέβαλε στη συνολική βελτίωση του Ελληνικού πτωχευτικού δικαίου – Τα κίνητρα του συνδίκου / διαχειριστή αφερεγγυότητας και οι υπερβολικές ευθύνες των διοικήσεων που «δεν παραδίδουν γρήγορα την επιχείρηση στην πτωχευτική εκκαθάριση»

Στο εμπορικό δίκαιο, σε σχέση με τις κεφαλαιουχικές εταιρίες ισχύει η αρχή της αυτοτέλειας των νομικών προσώπων. Σύμφωνα με την εν λόγω αρχή η εταιρία ευθύνεται για τα εταιρικά χρέη με την παρουσία της ενώ οι μέτοχοι, ευθύνονται έως του ποσού συμμετοχής τους στο μετοχικό ή εταιρικό κεφάλαιο.

Πέρα από το γεγονός ότι, σε ό,τι αφορά τη νομολογία, η κάμψη αυτοτέλειας νομικού προσώπου ιχνηλατείται ακόμα, υπάρχει επιπλέον μια σειρά από διατάξεις που προσδιορίζουν εις ολόκληρο και αλληλέγγυα, την ποινική ευθύνη των διοικητών, στελεχών με εντολή ή επιρροή στη διοίκηση, εκκαθαριστών αλλά ακόμα και μετόχων μιας εταιρείας. **Κατά περίπτωση, αυτές οι ευθύνες μπορεί να είναι σημαντικές και αυτό που τις χαρακτηρίζει είναι ότι προκύπτουν ανεξάρτητα της ύπαρξης, και φυσικά απόδειξης, δόλου ή βαριάς αμέλειας. Οι διατάξεις αυτές, στην πράξη λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές της υπερ-προτεραιότητας που δίνεται στις απαιτήσεις του κράτους, και στο βαθμό που η εκλογίκευση υπερ-προτεραιοτήτων αποτελεί μνημονιακή υποχρέωση οφείλει να εξεταστεί.**

Μια σειρά από διατάξεις προσδιορίζουν εις ολόκληρο και αλληλέγγυα, αλλά και ποινική, ευθύνη των διοικητών, εκκαθαριστών και μετόχων μιας εταιρείας. Κατά περίπτωση, αυτές οι ευθύνες μπορεί να είναι σημαντικές και αυτό που τις χαρακτηρίζει είναι ότι προκύπτουν ανεξάρτητα της ύπαρξης, και απόδειξης, δόλου ή αμέλειας.

Σημειώνεται ότι αντίστοιχες υπερβολές για αδιάκριτη, και χωρίς να απαιτείται η απόδειξη ενοχής του κατηγορούμενου, επιβολή ποινών, περιέχει και ο τελωνειακός κώδικας (Ν2960/2001, Άρ. 161-162). Εκεί, εφόσον σε μια επιχείρηση που ανήκει σε μια ευρεία αλυσίδα αξίας, επιβληθεί τελωνειακός καταλογισμός, ανεξάρτητα από το εάν χαρακτηριστεί λαθρεμπόριο ή όχι, η «αλληλέγγυα ευθύνη» επεκτείνεται αυτόματα και αδιάκριτα σε όλους τους υπεύθυνους των άλλων συναλλασσόμενων επιχειρήσεων και των δεσμευόντων τους, που συμμετέχουν σε αυτή την ευρεία αλυσίδα αξίας, χωρίς να αποτελεί κριτήριο, ούτε το ύψος του ποσού, ούτε καν η τυχόν ποινική ευθύνη της πράξης.

Σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις του νομικού προσώπου έναντι των φορολογικών αρχών και της απόδοσης παρακρατούμενων φόρων και ΦΠΑ, το άρθρο 50 Ν4174/13 επαναλαμβάνει μια παλαιότερη, πιθανότατα, παγκόσμια μοναδικότητα: Την απεριόριστη και εις ολόκληρο ευθύνη όχι μόνο διοικητών αλλά και μιας ευρείας ομάδας στελεχών που μπορεί να είναι εντεταλμένοι στη διοίκηση, με την προσωπική τους περιουσία, έναντι των οφειλών του νομικού προσώπου έναντι ενός συγκεκριμένου τρίτου (εν προκειμένω το δημόσιο). Η ευθύνη αυτή ενεργοποιείται για οφειλές που υφίστανται κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσης του νομικού προσώπου, ανεξάρτητα του χρόνου γέννησης αυτών. Επιπλέον, υπάρχει και αντίστοιχη, απεριόριστη και χωρίς καμία προϋπόθεση απόδειξης δόλου ή αμέλειας, ευθύνη για ληξιπρόθεσμες οφειλές που αφορούν το χρόνο θητείας τους.

Η νομική ανωμαλία που προκαλεί αυτή η πρόβλεψη του φορολογικού νόμου εντοπίζεται στο εξής: Ακόμα και πρόσωπα που με καλή πίστη και χωρίς αμέλεια διοικούν ένα νομικό πρόσωπο (εν προκειμένω κεφαλαιουχική εταιρεία), αλλά ως αποτέλεσμα του επιχειρηματικού ρίσκου ή της οικονομικής συγκυρίας το νομικό πρόσωπο βρίσκεται σε αδυναμία εκπλήρωσης υποχρεώσεων, εκβιάζονται να καταβάλλουν από την προσωπική τους περιουσία οφειλές της επιχείρησης έναντι του κράτους. Πέρα από το, επί της αρχής, απαράδεκτο μιας τέτοιας πρόβλεψης, αναφέρεται ως δευτερεύον ζήτημα το γεγονός ότι η ευθύνη αυτή αναζητείται χωρίς καμία στάθμιση πραγματικών γεγονότων ή της αναλογικότητας των οφειλών με την προσωπική τους οικονομική κατάσταση.

Ο θάνατος διευθυντή ή στελέχους που βαρύνεται με την «αλληλέγγυα ευθύνη» μπορεί να αποβεί καταστροφικό γεγονός για συγγενείς που δεν έχουν συνειδητοποιήσει τη δρακόντεια στάση του κράτους μέσα στους 4 μήνες που δικαιούνται να αποπληρωθούν την κληρονομία από τη στιγμή της επαγωγής της.

Η ακραία αυτή στάση του κράτους, ειδικά σε μια περίοδο κατά την οποία [σύμφωνα με έρευνα του ΣΕΒ](#) τα 2/3 των επιχειρήσεων της χώρας καταγράφεται ότι βρίσκονται στη «ζώνη επιβίωσης» ή και, για το 1/4 των επιχειρήσεων, σε σοβαρό κίνδυνο, είναι προφανές ότι α) φέρνει τους υφιστάμενους διοικητές μιας επιχείρησης καθώς και πλήθος στελεχών σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση και β) αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό αντικίνητρο να εισέλθει κάποιος ως επενδυτής, ενισχύοντας κεφαλαιακά ή απορροφώντας μια επιχείρηση που έχει ελπίδες ανάκαμψης (αλλά φυσικά και πιθανότητες αποτυχίας τελικά) και να

συμμετάσχει, όπως είναι εύλογο μετά από μια τέτοια επένδυση, στη διοίκηση της.

Πρέπει να τονιστεί ότι η ακραία αυτή προσέγγιση του δημοσίου ως πιστωτής επιχειρήσεων που βρίσκονται σε μια ζώνη οριακής επιβίωσης, ή και έχουν ήδη υποκύψει στην κρίση, μπορεί να αποκτήσει εκρηκτικές κοινωνικές προεκτάσεις. Αυτό συμβαίνει μέσω των διατάξεων που δίνουν σε κληρονόμους ακόμα και πέρα των εγγύτερων συγγενών μια περιορισμένη προθεσμία αποποίησης της κληρονομιάς τους. Έτσι, ο θάνατος διευθυντή ή στελέχους που βαρύνεται με την «αλληλέγγυα ευθύνη» μπορεί να αποβεί καταστροφικό γεγονός για συγγενείς που δεν έχουν συνειδητοποιήσει τη δρακόντεια στάση του κράτους μέσα στους 4 μήνες που δικαιούνται να αποποιηθούν την κληρονομία. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα στο βαθμό που μετά την παρέλευση του 4μήνου από τη δημοσιοποίηση του θανάτου γίνεται η αυτόματη μεταφορά των, εις ολόκληρόν, ευθυνών σε ενήλικες συγγενείς πέραν του α' βαθμού που δεν είχαν πλήρη εικόνα για το θάνατο, τη κληρονομική διαδοχή ή τα χρέη του θανόντα και χωρίς να έχουν στη συνέχεια τη δυνατότητα να διεκδικήσουν το δικαίωμα της απογραφής. Με τη σειρά τους, οι ενήλικες αυτοί θα πρέπει να μεριμνήσουν, στην πράξη, και για την προστασία των ανήλικων κληρονόμων τους πριν αυτοί ενηλικιωθούν.

Πέρα όμως από αυτή την «αλληλέγγυα» ευθύνη, όσοι διοικούν επιχείρηση η οποία βρίσκεται μετά από έλεγχο να έχει λογιστικές διαφορές (όπως ορίζονται από το Άρ. 32 820/1978) ή που καταλήγει να έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις φορολογικές αρχές λόγω αδυναμίας πληρωμής, βρίσκονται απέναντι στον κίνδυνο ποινικών διώξεων. Σχετικά με τις λογιστικές διαφορές, το Αρθ. 66 Ν 4174/2013 (που έχει λάβει τη θέση των Άρ. 17&18 του Ν2523/1997) επιτρέπει στον πιστωτή – κράτος να στραφεί κατά των προέδρων, διευθυντών ή εντεταλμένων προσώπων – ακόμα και αν έχουν οριστεί με δικαστική ή διοικητική απόφαση και όχι με τη βούλησή τους- και να αναζητήσει από αυτούς ποινικές ευθύνες. Αυτό συμβαίνει καθώς σε αντίθεση με τα όσα ίσχυαν με το Ν2523/1997, στην περίπτωση του οποίου υπήρχαν σχετικές οδηγίες μέσω εγκυκλίων της φορολογικής διοίκησης, τώρα ακόμα και οι φορολογικές διαφορές αντιμετωπίζονται ως απόκρυψη φορολογητέων εισοδημάτων και αυτό χρησιμοποιείται από τη διοίκηση για την ενεργοποίηση των διατάξεων περί του αδικήματος της φοροδιαφυγής.

Η λύση, προφανώς, δεν είναι να εκλογικευτεί η αναντιστοιχία δυνητικών ευθυνών μεταξύ ιδιωτών που διοικούν μια επιχείρηση ή την οδηγούν σε λύση μέσω του πολλαπλασιασμού των ευθυνών του συνδίκου ή διαχειριστή αφερεγγυότητάς που δημιουργεί σήμερα ένα πανίσχυρο κίνητρο εγκατάλειψης προσπαθειών διάσωσης επιχειρήσεων που έχουν ελπίδες ανάκαμψης. Αντίθετα, πρέπει να επανέλθει στην Ελληνική νόμιμη τάξη η έννοια της περιορισμένης ευθύνης και η ύπαρξη τεκμηριωμένου δόλου ή αμέλειας για την κάμψη της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου κυρίως σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις προς το δημόσιο και όταν υπάρχει έντιμη επιχειρηματική αποτυχία.

Μάλιστα, από τη χρήση 2014 οι έλεγχοι θα εφαρμόζουν την ισχύουσα αντίστοιχη διάταξη του Ν4174/13, που έλλειψη οδηγιών της φορολογικής διοίκησης που να περιορίζουν αυτές τις αυτόματες διώξεις θα προχωράει σε αδιάκριτες ποινικές διώξεις ακόμα και στην περίπτωση που από τον έλεγχο προκύπτουν λογιστικές διαφορές που συνεπάγονται καταλογισμό φόρου εισοδήματος για το νομικό πρόσωπο στο οποίο εργάζονται άνω μιας ορισμένης αξίας (€100.000). Επίσης, οι ποινικές διώξεις επεκτείνονται ευρέως και εν δυνάμει αορίστως και σε όποιον απλά «συμπράττει» στο αδίκημα της φοροδιαφυγής ή και απλά της μη εμπρόθεσμης πληρωμής φορολογικών υποχρεώσεων. Την ίδια ώρα οι διοικητές βρίσκονται σε αδυναμία απόκτησης φορολογικής ενημερότητας ή διάθεσης προσωπικών περιουσιακών στοιχείων χωρίς ειδική άδεια η οποία μάλιστα αποκτάται δύσκολα, ακόμα και όταν ο εργοδότης τους αποπληρώνει κανονικά ρυθμισμένες υποχρεώσεις του προς το δημόσιο ή έχει προσφύγει στα φορολογικά δικαστήρια καταβάλλοντας το νόμιμο 50% της καταρχήν βεβαιωμένης υποχρέωσης.

Το πολύπλοκο και νομικά υπερβολικό αυτό σπλοστάσιο του δημοσίου στην πράξη έχει στόχο να τρομοκρατήσει διοικήσεις των επιχειρήσεων, ώστε καταρχήν να εξοφλήσουν ταμειακά το δημόσιο και μετά να αναζητήσουν τρόπους διάσωσης της επιχείρησης ή εξόφλησης των ιδιωτών και λοιπόν πιστωτών. Υπό την έννοια αυτή, αυτές οι διατάξεις διευρύνουν και ενισχύουν στην πράξη τις διατάξεις όπως αυτές που δίνουν στο δημόσιο την υπερπροτεραιότητα ως προς τους πιστωτές που δεν έχουν ενέχυρο (Άρ 975 Κωδ.Πολ.Δικ.) και του οποίου υπερισχύουν μόνο τα δικαιώματα των εργαζομένων ως πιστωτές.

Έχει σημασία να αναφερθεί ότι οι δρακόντειες αυτές διατάξεις έχουν δημιουργήσει διαχρονικά σημαντικά προβλήματα στο ίδιο το δημόσιο. Έτσι, ήδη με το Ν2741/1999 ο νομοθέτης βρέθηκε στην ανάγκη να απαλλάξει από τις ποινικές ευθύνες πρόσωπα που διορίστηκαν στη διοίκηση εταιρειών του ΟΑΕΕ, με ανάγκη μάλιστα να επανέλθει σύντομα καθώς είχε ξεχάσει να απαλλάξει όλες τις περιπτώσεις που ήθελε να προστατέψει από τις ποινικές ευθύνες που απορρέουν από τις διατάξεις αυτές. Αλλά και οι πρόσφατες ρυθμίσεις για τη διοίκηση του ΤΑΙΠΕΔ καθώς και το Άρθρο 65 του Ν4472/2017 αναδεικνύουν τα αναπόφευκτα προβλήματα που δημιουργούνται όταν νόμοι και διοικητικές πρακτικές αποκλίνουν από απλές, δίκαιες και νομικά ισχυρές αρχές – στην περίπτωση μας δηλαδή την ανάγκη να στοιχειοθετηθεί επαρκώς δόλος ή αμέλεια για να αναζητηθούν οποιεσδήποτε ευθύνες: Έτσι, χρειάζονται όλο και περισσότερες εξαιρέσεις για να προσαρμόσουν τις υπερβολές της νομοθεσίας στις πραγματικότητες της ζωής, καταλήγοντας στο τέλος στη δημιουργία δυο κατηγοριών πολιτών. Εκείνων που εκτίθενται στις υπερβολές παράλογων νόμων και αυτών που ρητά εξαιρούνται από αυτές τις υπερβολές.

Αν η υιοθέτηση αυτών των δρακόντειων και συχνά με σοβαρά νομικά ελαττώματα διατάξεων μπορούσε να εξηγηθεί στο παρελθόν από την αδυναμία των αρχών να εντοπίσουν όσους λειτουργούν καταχρηστικά στην αγορά, σήμερα οι αυξημένες δυνατότητες που υπάρχουν και το εν γένει ενισχυμένο νομικό σπλοστάσιο των φορολογικών αρχών δημιουργεί όλες τις προϋποθέσεις να εξεταστεί εκ νέου το σύνολο αυτών των έμμεσων και χωρίς προϋποθέσεις υπερ-προτεραιοτήτων του δημοσίου.

Το σύνολο αυτό των ευθυνών που βαραίνουν τις διοικήσεις, αλλά και όποιον επιχειρήσει να εμπλακεί σε μια ιστορία διάσωσης επιχείρησης με δυνητικά προοπτικές ανάκαμψης αλλά και σημαντικές πιθανότητες αποτυχίας, ουσιαστικά ενθαρρύνει τη στρατηγική «καταβάλλω κάθε προσπάθεια εξόφλησης του κράτους και μετά παραδίδω την εταιρεία στη πτωχευτική διαδικασία». Στην περίπτωση αυτή, η ταχύτατη ένταξη στις πτωχευτικές διαδικασίες προστατεύει τη διοίκηση από την ευθύνη που μπορεί να προκύψει από μια σχετική καθυστέρηση, και κυρίως παραδίδει την εταιρεία σε ένα σύνδικο (και σταδιακά πλέον διαχειριστή

αφερεγγυότητας) που αντιμετωπίζει ευθύνες μόνο έναντι τρίτου (άρα όχι πιστωτή, όπου ευθύνεται για πλημμέλημα) και για την περίπτωση στην οποία στοιχειοθετεί δόλος ή βαριά αμέλεια (Δ8). Μάλιστα, για τον τελευταίο η καλύτερη προστασία του ίδιου από τις όποιες ευθύνες μπορεί να αναζητηθούν είναι η κατά γράμμα τήρηση τυπολατρικών, άκαμπτων και χρονοβόρων διαδικασιών που σήμερα ακόμα καταστρέφουν αξία. Η παράδοση σε σύνδικο έτσι είναι η ασφαλέστερη επιλογή – πιο ελκυστική και από τη λύση καθώς ο εκκαθαριστής επίσης βαρύνεται από τις ίδιες ευθύνες με τις ιδιωτικές διοικήσεις.

N3588/07	Άρ 98	Ευθύνη	Διοικητές κεφαλαιουχικών εταιρειών	Το ΔΣ και όποιος άσκησε επιρροή στο μέλος ή μέλη του ΔΣ να μην υποβάλλουν έγκαιρα την αίτηση ευθύνεται εις ολόκληρο για αποκατάσταση ζημιάς εταιρικών πιστωτών από μείωση πτωχευτικού μερίσματος λόγω καθυστέρησης αίτησης
N3588/07	Άρ 88	Ευθύνη	Μέλη επιτροπής πιστωτών	Δόλο και βαρεία αμέλεια
N3588/07	Άρ 80	Ευθύνη	Σύνδικος	Πταίσμα για την ανάθεση σε τρίτο στον οποίο είχε το δικαίωμα να αναθέσει υπόθεση πτωχευτικής διαδικασίας
N3588/07	Άρ 80	Ευθύνη	Σύνδικος	Για δημιουργία νέων χρεών, βαρεία αμέλεια ή αδιαφορία. Έναντι τρίτων εις ολόκληρο ευθύνεται και η ομάδα πιστωτών, που μπορεί να αναζητήσει από τον σύνδικο κάθε ποσό που υποχρεώθηκε να καταβάλλει από την αιτία αυτή
N3588/07	Άρ 80	Ευθύνη	Σύνδικος	Ευθύνη κατά διατάξεις περί αδικοπραξιών δεν αποκλείεται
N4397/14	Καταργημένο άρ 106ι	Ευθύνη	Ειδικός διαχειριστής	Δόλο και βαρεία αμέλεια
N3588/07	Άρ 106β	Μπορεί να ορίζεται μετά την επικύρωση συμφωνίας διαχειριστής αφερεγγυότητας για ειδικές πράξεις	Εμπειρογνώμονας	Δόλο και βαρεία αμέλεια
ΠΔ133/16	Άρ 14	Ευθύνη	Διαχειριστής αφερεγγυότητας	Πειθαρχική ευθύνη σε περίπτωση μη συμμόρφωση με ενημέρωση μέσω μηνιαίας έκθεσης και παροχή διευκρινίσεων.

ΠΔ133/16	Άρ 27	Ευθύνη	Διαχειριστής αφερεγγυότητας	Έναντι πιστωτών και οφειλέτη για πτώσιμα
ΠΔ133/16	Άρ 27	Ευθύνη	Διαχειριστής αφερεγγυότητας	Έναντι τρίτων για βαριά αμέλεια και δόλο
ΠΔ133/16	Άρ 16	Αμοιβή	Διαχειριστής αφερεγγυότητας	Οικονομική αξία, είδος υπόθεσης, επιμέλεια, ικανότητα και εμπειρία του διαχειριστή, είδος και ποιότητα της παρασχεθείσας επιστημονικής εργασίας και τα έξοδα του. Δυνατότητα πρόσθετης αμοιβής από ορισμένους πιστωτές για την επίτευξη στόχων τιμήματος και χρόνων εκποίησης ή ρευστοποίησης περιουσίας, έως 5% της αξίας και εφόσον έχει ρευστοποιηθεί το 75% του ενεργητικού του οφειλέτη.
N3588/07	Άρ 81	Αμοιβή	Σύνδικος	Ορίζεται ελεύθερα από το δικαστήριο, μετά από έκθεση του εισηγητή, με βάση αξία πτωχευτικής περιουσίας, χρόνο απασχόλησης και ωφέλιμο αποτέλεσμα της δραστηριότητας του για τα συμφέροντα της πτώχευσης. Δίνονται να οριστεί προσωρινή αντιμισθία.
N4397/14	Καταργημένο άρ 106ι	Αμοιβή	Ειδικός διαχειριστής	Συμφωνείται με τον οφειλέτη
N2523/1997 N4174/2013	Άρ17-23 Άρ. 66-71	Ποινική ευθύνη	Διευθυντές, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, ενταταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές	Ποινικές ευθύνες για την περίπτωση που το νομικό πρόσωπο υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα και χωρίς υποχρέωση τεκμηρίωσης δόλου ή αμέλειας των φυσικών προσώπων που αναφέρει ο Νόμος.
N4174/13	Άρ50	Αλληλέγγυα ευθύνη	Διευθυντές, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, ενταταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές	Για σύνολο φόρων που οφείλονται κατά συγχώνευση ή διάλυση ανεξάρτητα χρόνου βεβαίωσης
N 1882/1990	Άρ. 25 (Άρ 23 Ν. 2523 1997)	Μη καταβολή χρεών προς δημόσιο	Διευθυντές, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, ενταταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές	Ποινική ευθύνη

N4174/2013	Άρ 46	Δέσμευση 50% τραπεζικού λογαριασμού και μη χορήγηση φορολογικής ενημερότητας	Διευθυντές, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, ενταταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές	Για κάθε οφειλή προς δημόσιο του νομικού προσώπου ανεξάρτητα χρόνου γέννησης, ακόμα και για ρυθμισμένες οφειλές που αποπληρώνονται κανονικά αλλά παραμένει υπόλοιπο ή όταν προσφεύγει η επιχείρηση και καταβάλλει το 50% με το υπόλοιπο 50% να μένει ως ανεξόφλητο έως ότου λυθεί η διαφορά στην αργή φορολογική δικαιοσύνη
N4174/13	Άρ50	Αλληλέγγυα ευθύνη	Διευθυντές, πρόεδροι, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, ενταταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές	Για σύνολο παρακρατούμενων φόρων & ΦΠΑ που η προθεσμία απόδοσης έληξε κατά τη διάρκεια θητείας τους
N4174/13	Άρ50	Αλληλέγγυα ευθύνη	Μέτοχοι άνω 10% εταιριών εκτός οργανωμένων αγορών ΕΕ	Για σύνολο φόρων που οφείλονται κατά συγχώνευση ή διάλυση ανεξάρτητα χρόνου βεβαίωσης και έως ύψος απολήψεων με ιδιότητα μετόχου ή εταιρού σε χρήμα ή είδος των 3 ετών προ της λύσης- κάμψη αυτοτέλειας νομικού προσώπου ιχνηλατείται ακόμα νομικά
AK	Άρ 281	Αστική ευθύνη	Οποιοδήποτε πρόσωπο	Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.
AK	Άρ 282	Αστική ευθύνη	Οποιοδήποτε πρόσωπο	Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.
N2190/20	Άρ 22α	Ευθύνη έναντι εταιρείας	Μέλη ΔΣ	Για πταίσμα, εφόσον η εταιρεία δεν έχει παραιτηθεί των αξιώσεων, και υπό την αίρεση ότι δεν αφορά αποφάσεις που έχουν ληφθεί καλόπιστα και τεκμηριωμένα.

Δ8. Ευθύνες διοικητών, συνδίκων, διαχειριστών αφερεγγυότητας και εκκαθαριστών καθώς και αμοιβές συνδίκων και διαχειριστών αφερεγγυότητας. (Νόμοι όπως ισχύουν και αναφέρονται)

Σημειώνεται ότι η πραγματικότητα αυτή πρέπει να αξιολογηθεί μαζί με τις πτυχές του πτωχευτικού κώδικα που έχουν προαναφερθεί καθώς τα προαναφερόμενα προστίθενται στις δομές που διασφαλίζουν ότι επιχειρήσεις που έχουν πιθανότητες ανάκαμψης, αλλά και χρέη και ρίσκο στο εγχείρημα, θα στερηθούν την ευκαιρία να αποκτήσουν αυτή την κρίσιμη ώρα ικανή και φιλόδοξη, ως προς τη σωτηρία της επιχείρησης, διοίκηση, η οποία συνήθως μάλιστα συνοδεύεται και από απαραίτητα νέα κεφάλαια.

Η λύση, προφανώς, δεν είναι να εκλογικευτεί η αναντιστοιχία αυτή δυνητικών ευθυνών μεταξύ ιδιωτών που διοικούν μια επιχείρηση ή την οδηγούν σε λύση μέσω του πολλαπλασιασμού των ευθυνών του συνδίκου ή διαχειριστή αφερεγγυότητάς. **Αντίθετα, πρέπει να επανέλθει στην Ελληνική έννομη τάξη η έννοια της περιορισμένης ευθύνης και η ύπαρξη επαρκώς, σύμφωνα με τις επιταγές μιας έννομης τάξης, τεκμηριωμένου δόλου ή αμέλειας για την κάμψη της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου και την αναζήτηση από το δημόσιο ευθυνών σε διοικήσεις και στελέχη, πόσο μάλλον σε μετόχους.**

Το σύνολο των ευθυνών που βαραίνουν τις διοικήσεις, αλλά και όποιον επιχειρήσει να εμπλακεί στη διάσωση μιας επιχείρησης με δυνητικές προοπτικές ανάκαμψης αλλά και σημαντικές πιθανότητες αποτυχίας, ουσιαστικά ενθαρρύνει τη στρατηγική «καταβάλλω κάθε προσπάθεια εξόφλησης του κράτους και μετά παραδίδω την εταιρεία στη πτωχευτική διαδικασία».

Η πραγματική δεύτερη ευκαιρία για τα φυσικά πρόσωπα

Σήμερα, μετά την ολοκλήρωση της πτωχευτικής διαδικασίας και εφόσον ένα λειτουργικό υποσύνολο, ή και όλη η επιχείρηση, αποκτήσει νέο ιδιοκτήτη, τα εμπλεκόμενα φυσικά πρόσωπα που είχαν εμπλακεί στη διοίκηση της επιχείρησης αυτής πριν τη πτώχευση συνεχίζουν να έχουν εκκρεμότητες που στην πράξη τους εμποδίζουν, συνήθως, από την οικονομική επανα-ενεργοποίηση όταν έχουν ενεργοποιηθεί διαδικασίες και διατάξεις περί αλληλέγγυας και ποινικής ευθύνης για χρέη έναντι του δημοσίου, και πέραν των διατάξεων για αποκατάσταση και απαλλαγή που προβλέπει ο πτωχευτικός κώδικας (Αρ. 167-170) για τα χρέη έναντι ιδιωτών. Άλλωστε, οι διοικητές και στελέχη κεφαλαιουχικών επιχειρήσεων δε θεωρούνται έμποροι και συνεπώς δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα, γεγονός που σημαίνει ότι ειδικά για τα στελέχη που βαρύνονται προσωπικά με χρέη του νομικού προσώπου δεν υπάρχει ούτε σε θεωρητικό επίπεδο μηχανισμός απαλλαγής.

Επιπλέον ισχύει και ότι όποιος έχει εγγραφεί στα μητρώα πτωχεύσεων δεν μπορεί πλέον να λάβει πιστοποιητικό περί μη πτώχευσης, γεγονός που την ή τον αποκλείει από ένα μεγάλο εύρος επαγγελματιών και οικονομικών δραστηριοτήτων. Έτσι, η χώρα κατατάσσεται ανάμεσα σε εκείνες τις χώρες της Ε.Ε. [στις οποίες σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) η πτώχευση έχει ευρύτερες συνέπειες.

Καθώς η διοίκηση επιχειρήσεων και το επιχειρείν είναι μια δεξιότητα που δεν αποκτιέται εύκολα, όπως άλλωστε όλες οι δεξιότητες, η χώρα μας που χρειάζεται μια επιχειρηματική αναγέννηση για να ανακάμψει δεν έχει την ευχέρεια να αδρανοποιήσει όσα έντιμα και ικανά στελέχη και επιχειρηματίες μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και αξία. **Συνεπώς, πάντα υπό την προϋπόθεση ότι δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί ότι υπήρξε δόλος ή αμέλεια, προτείνεται να καταργηθεί ο μηχανισμός που βαρύνει τα φυσικά πρόσωπα με τις οφειλές του νομικού προσώπου.**

Επιπλέον, γενικά και στην περίπτωση που υπάρχει πτώχευση (ή αναγνωστική διαχείριση) του νομικού προσώπου, θα πρέπει να απαλλάσσονται οι διοικούντες από ευθύνες με τον ίδιο τρόπο που απαλλάσσεται ο πτωχός – φυσικό πρόσωπο. Μάλιστα, η διαδικασία αυτή πρέπει να είναι αυτόματη, χωρίς να απαιτείται δικαστική εμπλοκή σε κανένα στάδιο της διαδικασίας απαλλαγής και όσο δεν υπάρχει δικαστική απόφαση που να εντοπίζει την ύπαρξη δόλου ή αμέλειας. Τέλος, θα ήταν θετικό να επιταχυνθούν οι διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες το κράτος προχωρά στην οριστική διαγραφή των απαιτήσεων του που έχουν οριστικά κριθεί ανείσπρακτες.

Συμπεράσματα

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, εντοπίζονται 28 παρεμβάσεις που θα μπορέσουν να συμπληρώσουν τις βελτιώσεις που έχουν ήδη γίνει στο πτωχευτικό και προ-πτωχευτικό δίκαιο ώστε να αποκτήσουμε ένα συνεκτικό και λειτουργικό πλαίσιο πτώχευσης ικανό να συμβάλλει στην προσπάθεια ανάκαμψης της χώρας. Ένα τέτοιο πλαίσιο μπορεί να ενθαρρύνει επενδυτές και διοικήσεις να επενδύσουν σε επιχειρήσεις, και να τις διοικήσουν, επιχειρώντας να τις οδηγήσουν στην ανάκαμψη. Μια ανάκαμψη που θα διασώσει κρίσιμες δραστηριότητες, δίκτυα προμηθευτών και συνεργατών και θέσεις εργασίας. Που θα δημιουργήσει τα επόμενα χρόνια νέες θέσεις εργασίας, θα δημιουργήσει κέρδη, υποκείμενους σε ΦΠΑ κύκλους εργασιών και φορολογητέα εισοδήματα και τελικά θα ανταμείψει τα επόμενα χρόνια πολλαπλά το δημόσιο που καλείται σήμερα να υπερβεί τις βαθιά εδραιωμένες καχυποψίες του, και να φανεί καταρχήν γενναιόδωρο σε όσους έχουν υποκύψει ή πληγωθεί από την κρίση χωρίς δόλο και χωρίς να επιδείξουν αμέλεια. Συγκεκριμένα αυτές οι προτάσεις είναι:

Διευκόλυνση συμφωνιών εξυγίανσης

1. Με δεδομένη τη υπόσχεση για διαγραφή κεφαλαίου απαιτήσεων του δημοσίου μαζί με τους ιδιώτες πιστωτές στα πλαίσια του του Ν4469/2017, ολοκλήρωση του πλαισίου που να επιτρέπει αντίστοιχη συμμετοχή του δημοσίου στις διαγραφές οφειλών στα πλαίσια άλλων προ-πτωχευτικών διαδικασιών.
2. Αξιολόγηση στην πράξη της επάρκειας της διατύπωσης του Άρ 65 του Ν4472/2017 ως προς την ικανότητα των τραπεζικών στελεχών και στελεχών δημοσίου να διαγράφουν οφειλές και δυνητικά συμπλήρωση του σχετικού κανονιστικού πλαισίου.

Απομάκρυνση φορολογικών αντικινήτρων σε συμφωνίες εξυγίανσης

3. Όταν διαγράφεται απαίτηση από προμηθευτή:

- α) να επιστρέφεται ο αναλογούν ΦΠΑ που έχει ήδη καταβληθεί,
- β) να επιστρέφεται ο αναλογούν φόρος εισοδήματος που έχει ήδη καταβληθεί και
- γ) να μην βεβαιώνεται το ποσό της διαγραφής ως φορολογητέο εισόδημα του οφειλέτη ανεξάρτητα αν πρόκειται για τραπεζικό δάνειο ή οφειλή προς άλλον ιδιώτη που συμμετέχει στη διαγραφή οφειλών ή το δημόσιο και χωρίς χρονικό περιορισμό ισχύος της διάταξης. Σχετικά πρέπει να βρεθεί μια λύση με αμοιβαία κατανόηση των προκλήσεων που προκύπτουν για την επιχειρηματική κοινότητα και τα δημοσιονομικά μεγέθη.

4. Ζημιές, είτε από διαγραφή απαίτησης είτε από άλλη αιτία, να μπορούν να συμψηφιστούν με μελλοντικά κέρδη χωρίς χρονικό περιορισμό ή έστω για περίοδο άνω των 10 ετών.

5. Πρέπει να επανέλθει στην ελληνική νόμιμη τάξη η έννοια της περιορισμένης ευθύνης και η ύπαρξη επαρκώς, σύμφωνα με τις επιταγές μιας έννομης τάξης, τεκμηριωμένου δόλου ή αμέλειας για την κάμψη της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου και την αναζήτηση από το δημόσιο ευθυνών σε διοικήσεις και στελέχη, πόσο μάλλον σε μετόχους. Κατά προέκταση θα πρέπει επίσης να εκλογικευτούν οι ευθύνες, που σήμερα δεσμεύουν και την προσωπική περιουσία στελεχών εφόσον το νομικό πρόσωπο έχει ρυθμίσει οφειλές προς τις αρχές, πρώην και υφιστάμενων διοικητών ώστε να υπάρχει κάμψη της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου μόνο όταν υπάρχει δόλος ή αμέλεια.

6. Θα πρέπει απουσία δόλου ή αποδεδειγμένης αμέλειας απλές περιπτώσεις όπως των φορολογικών διαφορών μετά από έλεγχο να μην ενεργοποιούν αυτόματα ποινικές διώξεις μελών της διοίκησης και σχετικά να εκδοθούν οδηγίες της φορολογικής διοίκησης που να προχωρούν στις σχετικές διασαφηνίσεις.

Βελτίωση πτωχευτικών διαδικασιών

7. Σαφής ορισμός της «παύσης πληρωμών».

8. Όλες οι διαδικασίες του Πτωχευτικού Κώδικα και προ-πρωχευτικού δικαίου θα έπρεπε να ακολουθούν τα ορόσημα των επιμέρους διαδικασιών με λογικό τρόπο και με αφορμή την παύση πληρωμών. Σχέδια εξυγίανσης να συμφωνούνται πριν τη στάση πληρωμών. Σχετικές πρωτοβουλίες θα μπορούν να αναλάβουν οφειλέτες και πλειοψηφίες πιστωτών με τις απαραίτητες ασφαλιστικές δικλίδες. Με την παύση πληρωμών να επέρχεται πτωχευτική απαλλοτρίωση και οι πιστωτές να λαμβάνουν την απόφαση για πώληση εν λειτουργία ή πτωχευτική εκκαθάριση / ειδική διαχείριση.

9. Ορισμός ελάχιστων προσόντων για τον σύνδικο / διαχειριστή αφερεγγυότητας που αναλαμβάνει πολύπλοκες υποθέσεις.

10. Ικανότητα των πιστωτών να εκφράζουν γνώμη για την επιλογή του συνδίκου / διαχειριστή αφερεγγυότητας.

11. Ο διορισμένος με σύμφωνη γνώμη μιας πλειοψηφίας πιστωτών και επαρκή προσόντα σύνδικος πρέπει να έχει την ευελιξία διάθεσης της πτωχευτικής περιουσίας που έχει ήδη ο ειδικός διαχειριστής, κυρίως ως προς την απάλειψη της υποχρέωσης ορισμού καταρχήν ελάχιστης τιμής εκκίνησης του πλειστηριασμού.
12. Οι διαδικασίες της πτωχευτικής εκκαθάρισης ή πώλησης εν λειτουργία να προχωράνε παράλληλα με την επιβεβαίωση του πίνακα πιστωτών και με την ευελιξία που ήδη υπάρχει στην περίπτωση της ειδικής διαχείρισης.
13. Χρειάζεται μια λειτουργική διασύνδεση των δυο πλαισίων, της αναδιάρθρωσης και της «εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών», και ειδικά η δυνατότητα μια αρκετά υπόθεση που έχει προχωρήσει στα πλαίσια του «εξωδικαστικού» χωρίς όμως να επιτυγχάνεται συμφωνία θα πρέπει να μπορεί να μεταφερθεί στις διαδρομές του Πτωχευτικού Κώδικα.
14. Με την εμπειρία που ήδη υπάρχει, βελτιστοποίηση του Ν4469/2017 και για το υπόλοιπο διάστημα ισχύος του ώστε για τις μεγάλες περιπτώσεις στις οποίες δεν επιτυγχάνεται συμφωνία να γίνεται αυτόματα μεταφορά στο πτωχευτικό δίκαιο και ειδικά για τις περιπτώσεις μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με οφειλές κυρίως σε τράπεζες, εφορία και ταμεία να μπορούν να ακολουθήσουν μια ταχύτερη και απλούστερη διαδικασία η οποία πράγματι να είναι εξωδικαστική, [όπως σύστηνε ήδη παλιότερη παρέμβαση του ΣΕΒ](#).
15. Γρήγορη ενεργοποίηση των «διαχειριστών αφερεγγυότητας» και βελτίωση του πλαισίου ώστε να επιτρέπει τη σύνδεση της αμοιβής τους με την ταχεία διεκπεραίωση και ανάκτηση μεγάλης αξίας όχι μόνο συμπληρωματικά αλλά και ως προς το βασικό μέρος της αμοιβής.
16. Να μην είναι προϋπόθεση η συμμετοχή τράπεζας στη λήψη απόφασης από πιστωτές για την ένταξη στη διαδικασία ειδικής διαχείρισης.
17. Όταν δεν υπάρχει επάρκεια πόρων και για το λόγο αυτό απορρίπτεται η αίτηση πτώχευσης, θα πρέπει την ίδια στιγμή το νομικό πρόσωπο να λύνεται άμεσα και αυτόματα.
18. Να γίνει αξιολόγηση των διαδικασιών και περιπτώσεων που απασχολούν τα δικαστήρια, ώστε να εντοπιστούν δυνατότητες μείωσης του όγκου εργασιών που τα βαραίνει κατά βάση χωρίς ουσιαστικό λόγο και με έμφαση τις περιπτώσεις στις οποίες σήμερα τα δικαστήρια καλούνται να ρυθμίσουν οικονομικές σχέσεις και όχι να επιλύουν διαφορές.

Πραγματική και αυτόματη δεύτερη ευκαιρία

19. Θα πρέπει η πτώχευση ή η αναγνωστική διαχείριση (ως πτωχευτικού χαρακτήρα διαδικασία) να απαλλάσσουν τους διοικούντες από ευθύνες με τον ίδιο τρόπο που απαλλάσσεται ο πτωχός – φυσικό πρόσωπο.

20. Εφόσον το δικαστήριο δεν αποφανθεί ότι η πτώχευση οφείλεται σε δόλο ή αμέλεια, η απαλλαγή και όλα τα στάδια που οδηγούν σε αυτή δεν πρέπει να προαπαιτούν δικαστική απόφαση.
21. Η πραγματική δεύτερη ευκαιρία να μη συνοδεύεται από έναν γενικευμένο αποκλεισμό από σειρά οικονομικών δραστηριοτήτων για το φυσικό πρόσωπο.
22. Ενίσχυση του πλαισίου για την υποχρεωτική δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων με αυστηροποίηση των συνεπειών μιας ουσιαστικής παραβίασης της υποχρέωσης αυτής.
23. Να βελτιωθεί η διοικητική διαδρομή οριστικής διαγραφής ανείσπρακτων απαιτήσεων του δημοσίου, ώστε να διατηρεί στα βιβλία του μόνο εκείνες που έχουν πιθανότητα να οδηγήσουν σε δημόσια έσοδα.

Υποδομές και εκπαίδευση

24. Δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου όπου με χαμηλό κόστος να εγγράφεται μια γενική περιγραφή εγγυήσεων, ενεχύρων και υποθηκών. Αντίστοιχα, από το μητρώο αυτό να μπορεί ενδιαφερόμενος να λαμβάνει εύκολα και με χαμηλό κόστος πληροφορίες.
25. Να γίνει αξιοποίηση σε ευρύτερο πλαίσιο της ηλεκτρονικής πλατφόρμας που έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του Ν4469/2017 και που για πρώτη φορά καταγράφει με ενιαίο τρόπο την κατάσταση του οφειλέτη.
26. Μετά τη λήξη της ισχύος του Ν4469/2017, αξιοποίηση της υποδομής που έχει δημιουργηθεί για αυτόν χάρη της εισαγωγής νέου μόνιμου μηχανισμού που νωρίς και κατά το προ-πτωχευτικό στάδιο θα επιτρέπει στους πιστωτές να έχουν αξιόπιστη εικόνα για το σύνολο των οφειλών προς φορολογικές αρχές, ασφαλιστικά ταμεία και τράπεζες αλλά και άλλους πιστωτές και την οποία υποδομή μπορούν να αξιοποιήσουν για την αναζήτηση λύσεων σύμφωνα με το Γαλλικό πρότυπο.
27. Η διαφάνεια των πλειστηριασμών πρέπει να ενισχυθεί μέσω της χρήσης υποδομών πληροφορικής για την ευρεία διάδοση των σχετικών πληροφοριών και τη διασφάλιση εύκολης, φτηνής και ευρείας συμμετοχής ενδιαφερομένων στις σχετικές διαδικασίες.
28. Χρειάζεται οι εμπλεκόμενοι λειτουργοί, από συνδίκους / διαχειριστές αφερεγγυότητας έως και δικαστές και δικηγόρους να έχουν ικανή αρχική αλλά και δια βίου εκπαίδευση στα ζητήματα του πτωχευτικού δικαίου.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€435 δισ.
72% συνόλου*

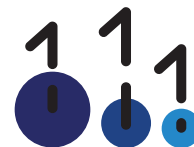
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€58 δισ.
44% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€77 δισ.
46% συνόλου*

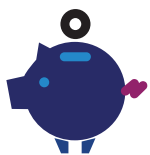
ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€2,4 δισ. **
44% κερδών***

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
220.000

ΜΙΣΘΟΙ
€4,6 δισ.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2 δισ.

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,6 δισ.

*Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

M: +32 (0) 494 46 95 24

E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

